1899. HARMINCZHARMADIK ÉVFOLYAM. 237. SZÁM. BUDAPEST, HÉTFŐ, AUGUSZTUS 28.

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV. PAPNÖVELDE-UTCZA 8.
Telefon száma 55—88.
KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÜNK VISSZA.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.
ELŐFIZETÉSI DIJ:
Vidékre postán v. helyben házhoz hordva.
Egy évre . . . . 20 frt. | Egy negyedévre . 5 frt.
Egy fél évre . . 10 frt. | Egy hóra . . 1 frt 80 kr.
Külföldre: 3 hóra Németországba 6 frt 70 kr. Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög-, Spanyolországokba, Svájcz-, Románia- és Szerbiába, valamint amaz országokba, melyek a postaszerződéshez tartoznak, negyedévre 9 frt 20 kr.
Egy szám ára 6 kr.

EGYETÉRTÉS

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, IV. PAPNÖVELDE-UTCZA 8.
Telefon száma 51—66.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.
PÁRISBAN főügynökségünknél:
John F. Jones & Cie. 31 bis. Faub. Montmartre.
Frankfurtban a/M: Daube G. L. és Társa.
Bécsben: Danneberg I., I. Kumpfgasse Nr. 7.
Dukes M. utódai. I., Wollzeile Nr. 6—8.
Haasenstein és Vogler, I., Wallfischgasse 10.
Mosse Rudolf Seilerstätte Nr. 2.
Oppelik A., Stubenbastei Nr. 2.
Schalek Henrik, I., Wollzeile Nr. 14.
és valamennyi hirdetési iroda.

Mai számunk főbb közleményei:
A Hentzi-botrány.
Arany János emléke. (A nagy-szalontai ünnep.)
A vértanu-emlék.
A francziaországi események.
Tárcza: Egy magyar találmány jubileumára.

Budapest, augusztus 28.

Vége felé közeledik az augusztus és bár a parlamenti munkásságnak ujra fölvétele csak szeptember huszonnyolczadikán fog bekövetkezni, mégis kétségtelen jeleivel találkozunk már annak, hogy a politikai holt szezon napjai meg vannak számlálva.

Szeptember elsejére össze van hiva az első minisztertanács, a mely aligha fog csak barátságos üdvözlésekből állani. Az 1867 : XII. t.-czikk hatása alatt ellenállhatlan erővel követelik az osztrák események, hogy fontolóra vegyük, mit kelljen cselekednünk, ha csak nem akarunk a szomszéd kaotikus zürzavarába magunk is belebonyolódni.

Nem könnyü kérdések ezek, a melyek ugy ide s tova napirendre kerülnek és kétszeresen nehézzé teszi megoldásukat az a körülmény, hogy egy harmincz éven át megváltozhatlannak hirdetett alkotás romjain kell majd az uj osztrák-magyar politika alapjait megépiteni.

Mert tiszta magyar politikáról még hiába álmodozunk. Nem olyan idoket élünk, nem olyan szelek fujnak, a melyek a nemzeti állam kifejlődésének emelnék az esélyeit. Jó lesz, ha arra lesz erőnk, hogy eddigi állami önállóságunkat megvédjük, mert Bécsben ma is csak azt akarják, a mit ennekelőtte: minél szorosabbra fűzni a két ország közötti kapcsolatot.

A Hentzi-botrány, a melyet a magyar nemzet megszégyenitésére insczenáltak, leleplezte az osztrák intencziókat. Könnyü tehát szembeszállanunk az ármánynyal, csak tartsuk nyiltan a szemünket, csak legyünk résen!

A Hentzi-botrány.

Az a visszhang, a melyet a Hentzi-ünneplés ellen felemelt szavunk keltett az országban, még korántsem hangzott el. Sorba érkeznek a vidékről olyan jelentések, a melyek azt bizonyitják, hogy az ország független érzelmü polgárságát még sem sikerült elaltatni.

Czegléden a társaskörök péntek este értekezletet tartottak, melyen *B. Molnár* Sámuelt, az érdemes pártelnököt megbizták, hogy a *tiltakozó népgyülés* egybehivása iránt a lépéseket megtegye. A czeglédi ujság szerint ezen a gyülésen — *Kossuth* Ferencz is jelen lesz.

B. *Molnár* Sámuel volt különben az első, a ki táviratilag üdvözölte *Eötvös* Károlyt, lapunk vezérét, a Hentzi-ügyben megindított akczióért.

Kolozsvárott még nem volt tiltakozó népgyülés, pedig ott is van elég igaz függetlenségi érzelmü polgár. Hogy pedig a hazafias polgárság nem akar tekintettel lenni a nyomoruságos paktumra még ebben a botrányos ügyben is, azt az itt következő *nyilt levél* bizonyitja, a mely az *Ellenzék*-ben jelent meg. Ime a levél:

Benel Ferencz, a kolozsvári függetlenségi párt elnökéhez!

Naponta olvasom az „Ellenzékből", hogy az ország minden részében a hazafias polgárság pártértekezleteken, népgyüléseken fejezi ki mély megbotránkozását azon merénylet felett, melyet a Hentzi emlékoszlop ünnepélyes felavatása alkalmával a magyar nemzet ellen elkövettek.

Mindennap vártam, hogy nagyságod, mint a kolozsvári függetlenségi part elnöke, szintén össze fog hivni bennünket, hogy megbotránkozásunknak kifejezést adhassunk és felkérjük városunk országgyülési képviselőit, hogy Kolozsvár város független polgárságának mély megbotránkozását a parlamentben is kifejezésre juttassák.

Ha nagy elfoglaltsága eddig nem is engedte meg, hogy akár egy népgyülésre, akár egy pártértekezletre összehivja a polgárságot, remélem, most már mihamarabb teljesiteni fogja elnöki tisztéből kifolyólag azt a kötelességet, melylyel nem csak hazája, hanem Kolozsvár város független polgársága iránt is tartozik.

Hazafias üdvözlettel

Egy függetlenségi párti.

Ez a levél, mint fentebb olvasható, *Benel* pártelnökhöz szól, a ki tudvalevőleg mindig Ugron-párti volt. Össze hivja-e *Benel* a tiltakozó gyülést a mai paktumos világban, nem tudjuk. De nem csak mi, hanem az egész függetlenségi polgárság is, érdeklődéssel várja a kolozsváriak tiltakozó szavát.

Nem lesz többé passzivitás. Az aradi *Tribuna Poporului* volt az első román lap, a mely a fölött elmélkedett, hogy vajjon a román népnek érdekében áll-e még továbbra is *passzivnak* maradni, a vagy okszerü volna-e abba hagyni a czéltalan passzivitást és felvenni az alkotmányos küzdelmet? A nevezett lap próbaképen megpendítette az eszmét, de határozottan állást a passzivitás felhagyása mellett nem mert foglalni, söt mikor észrevette, hogy banális kijelentéseit a román közvélemény nem sokba veszi, világos kétértelmüséggel kijelentette, hogy esze ágaban sincs a passzivitás felhagyása mellett izgatni, mert a passzivitást a román nemzeti konferenczia dekretálta, a nevezett lap pedig respektálja a konferenczia határozatait s igy a passzivitás mellett kardoskodik mindaddig, mig a konferenczia azt hivatalosan abondonálni nem fogja. Most a Tribuna Poporului nagyot és merészet gondolt: *nyiltan felhivja a bánáti románságot, hogy a legközelebbi választásoknál vegye fel az alkotmányos küzdelmet.* A Tribuna Poporului igy ir:

Mindenesetre, hogy pozitive megtudható legyen, hogy a jövő választásoknál milyen lesz a magyar kormány álláspontja romanokkal szemben, szükséges, hogy egy ujabb kisérlet történjék a parlamentbe való jutásra. Természetszerüleg következik tehát, hogy a román nemzeti érdekek megcsonkitása nélkül és a nemzeti komité politikájával összeegyeztetve, *a jövő választásoknál magyarhoni és bánáti testvéreink azokban a választókerületekben, a hol többségben vannak, állitsanak fel román nemzeti jelölteket és küzdjenek a legnagyobb határozottsággal azok megválasztásáért.* Ma már nem akad egyetlen egy erdélyi román se, a ki arról volna meggyőződve, hogy Erdélynek autonómiáját passzivitással lehet kivivni."

A Tribuna Poporului e kijelentései korszakalkotók a román politika vezetésében. Itt nemcsak a passzivitás felhagyását dekretálják illetékes helyen, hanem a románságnak két táborra való feloszlása is szorosan összefügg a fenti kijelentésekkel. Ezentul lesz magyarhoni és erdélyi román tábor.

Arany János emléke.

— Az *Egyetértés* tudósitójának távirata. —

Nagyszalonta, aug. 27.

Arany János szülőhelyén, a hires, hajdani hajdufészekben, fényes ünnepség volt ma. Fölavatták a Csonka tornyot, a magyar épitészet ez egyik legérdekesebb emlékét, melyet mostanában restaurálták romjaiból és elhelyezték emeletein Nagyszalonta halhatatlan fiának, *Arany* Jánosnak, relikviáit, melyeket eddig a gimnaziumban őriztek. A nagynevü költő fianak, Arany Lászlónak, hagyatékához képest adott e kegyeletes czélra özvegye 4000 forintot, s az Arany-emlék-egyesület ez összeget közadakozásból kiegészitette. A most már a hajduk ősi alkotása, a Csonka torony, a magyar irodalom egyik legnagyobb alakjának emlékezetét őrzi s benne az ország egy nagyon becses, érdekes muzeummal gazdagodott.

A fényes ünnepségre a közoktatási kormány, az akadémia, az irodalmi társaságok, és több törvényhatóság is elküldte képviselőjét. A kultuszminiszterium képviseletében dr. *Beöthy* László Biharmegye főispánja, az akadémia képviseletében *Szász* Károly református püspök és *Lévay* József; a Kisfaludy-társaság részéről *Gyulai* Pál és *Kozma* Andor, a Petőfi-társaság képviseletében *Rádl* Ödön jelentek meg. A müemlékek országos bizottságát *Gyalus* László titkár képviselte. Az aradi Kölcsey-egyesület nevében *Rieger* Ferencz, a debreczeni Csokonai kör részéről *Géressy* Kálmán, a nagyváradi Szigligeti-társaság képviseletében *Rádl* Ödön, *Márkus* László és *Mezey* Mihály jelentek meg, Biharmegye törvényhatóságát *Szunyogh* Péter alispán, Nagyvárad városát *Rácz* Mihály főjegyzővel, Hódmezővásárhelyt *Szikszay* Dénes és *Pokomándy* Imre, Debreczent *Géressy* Kálmán képviselték. *Kiss* Áron püspök levélben fejezte ki sajnálatát, hogy az ünnepen betegsége miatt nem lehet jelen.

Tisza Kálmán reggel Gesztről fogatán jött az ünnepségre.

Nagyszalonta rengeteg főterét, a Toldi-teret, reggelre beláthatatlan népsokaság lepte el. A hölgyközönség számára tribün volt felállitva, mely egészen megtelt a város és a vidék szép hölgyeivel. *Nagyváradról* reggel *külön vonat* hozta a vendégeket. S a sokaság közt örvendetesen tüntek fel a *románok*, a kik *Tenkerő* és a közeli községekből jöttek, hogy a magyar költő ünnepén jelen legyenek.

Az ünnepség a Himnusz eléneklésével vette kezdetét, melyet a nagyszalontai dalárda énekelt; azután *Széll* Kálmán ev. ref. esperes, az Arany-emlék-egyesület elnöke, nagyhatásu megnyitó beszédet mondott, majd *Lévay* József szavalta el ódáját, zajos tapsoktól kisérve. A nagy tetszéssel fogadott költemény három utolsó szaka a következő:

„. . . A csonka tornyot már hü kegyelet óvja,
Benne oltárt is a muzsáknak emelt;
Vércse, bagoly nem lesz örökös lakója,
Köve tova tekint, gyom nem veri fel,
Vihar elkerüli, idő megkimeli,
Zimankós multjáért szebb napjait éri!

Öröktüzü csillag tündöklik felette,
Mely messze löveli sugárözönét,
Pusztai vándor, ha u ját erre vette:
Lelkesedik buzdul rávetve szemét
A költőre, édes ámulatban,
Kinek hamva távol, de szelleme itt van!

Vagy nem! Ne csupán itt e szük néma lakban!
Nagyobb az a szellem, nem fér az itt el,
Fuvaljon mindenütt közöttünk száz alakban
Osztogassa böven drága kincseit.
Lantja koszoruit, bár mind ide hozzák,
De lakása legyen egész Magyarország!

Azután *Rádl* Ödön, a Szigligeti-társaság elnöke, a Petőfi-társaság tagja, nagyszabásu beszédben méltatta Arany poezisát.

Rádl abból indul ki, hogy a költőket ama hatás szerint szokták megitélni, melyet azok korukra gyakorolnak. Pedig ez téves dolog. Vannak költők, a kiknek nevét az irodalomtörténet alig emliti és a kik a saját korukra mégis fenomenális hatást gyakoroltak; mig a velük egy időben élt nagy szellemek csak évtizedek mulva tudtak elismerésre szert tenni. A mi irodalmunkban is, a 30-as és 40-es években, az ugynevezett Almanach-költőket széltében ünnepelték, Petőfi, Vörösmarty és Arany pedig éppen nem élvezték a népszerüséget. E jelenségnek az oka, a közönség esztétikai képzésének és ennélfogva a kritikai szellem hiánya; a mellőzött költőkkel együtt élő irótársak ál pedig a müvészi ideáloktól való eltántorodás a tömeg kedvének keresése végett. A titánkodás könnyü és hálás dolog, de nem igazi költészet. Azért téves dolog, a költők értékét ama hatástól megbecsülni, melyet korára gyakorolt. Müveiből kell a poétát megitélni.

Egy Arany Jánost nem lehet és nem szabad a korára tett hatás szerint mérlegelni. Jelentős volt e hatás, de nem áll aranyban a poezise igaz becsével. Arany nem hizelgett a Titanizmusnak, a nem hajhászta a képekben, hasonlatokban való csillogást; a költészet három tárgyának, az embernek, életnek és természetnek nemcsak hangot, szint adott, de tartalmat is kivánt adni, nem feledkezve meg arról, hogy a költés müvészete megkivánja a nyelv gondos kezelését, a kidolgozás plasztikáját. Nem csoda, ha hatása nem volt oly közvetlen és csak Toldival, balladáival, nehány lirai versével tudott nemzete szivéhez férni. Mély bölcseleti szelleme, mela alaphangja, *a szubjektiv hang ideges* félelemmel való kerülése, szóval az ő hüvösebb eszményi légköre. olyan vonásai költészetének, a miknek átérzéséhez és átérzéséhez nemcsak esztetikai *érzék*, de esztetikai *képzettség* is föltetlenül szükséges. Az ő poezise az idők folyamán értékben csak gyarapodni fog, ha majd a publikum esztetikai müveltsége, kritikai érzéke jobban kifejlődik.

Arany mély bölcseleti szellemét érdekesen jellemzi, a mit a szónok maga tapasztalt Flórenczben. A Santa Croze templomban megtalálta az albumot, a melybe a Dante születésének 600 éves jubileumára hirdetett pályázatra beérkezett költeményeket foglalták. A költeményeknek Dante költészetét kellett jellemezniök és csak olasz, franczia, spanyol és latin vers pályázhatott. Valaki beküldte Arany Jánosnak Dantéról szóló, ismeretes versét; s ime a biráló bizottság azt mondta, hogy sajnálja, hogy e költeményt a pályázati föltételek értelmében nem jutalmazhatja; pedig ez *a magyar nyelven irott vers fejezi ki legjobban Dante poezisének jellemét.*

Egy költő értékét a szerint kell megitélni, vajon hiven kifejezi-e *az ember belső plasztikáját*, a miben voltaképen a poézis áll; hatalmában tartja-e a költészet egész birodalmát, vagy csak egyes ágait müveli; végül, hogy milyen mestere volt a nyelvnek, s hogy tartalom tekintetében mit produkált? Hangot, szint, vagy pedig gondolatot is? Arany költészete mind e négy szempontból diadalmasan kiállja a biralatot. Ő benne a belső ember jóságos, mélységes, e harmónikus; széles és alapos tudásu, a klasszikus és modern irodalmat ismeri; meleg kedélyü; s bár költői alaphangja mela, azért eléggé változatos és a komoly, néha játszi humor iránt nagy érzéke van. *Erkölcsi komolysága* imponáló, a mit pedig éppen nagy költőknél oly gyakran nélkülözünk. Olyan, mint egy szép, meleg, verőfényes őszelői nap, tele megnyugtató és érlelő erővel, megkapó hangulattal, sejtelmes árnyakkal. A költészet minden faját, lirát, époszt, drámát hatalmában tartotta. Mondják, hogy ő nem volt kritikus, pedig a magyar lira legmélyebb, legmüvészibb alkotásai az ő kisebb költeményei közt olvashatók. Mint epikusról, egybehangzó a vélemény róla, hogy ő a legnagyobb éposziró. Különösen kiemeli a Bolond Istókot, mely olyan, akár Byron Don Juanja. De Arany drámairó is volt, mert az epikus és drámairó a szónok szerint *egy*, a mint ezt Göthe is tartja és ki is fejti egy Schillerhez irott levelében. A ballada-költő meg éppen drámairó, a mint a szónok fejtegeti is, hogy a ballada nem lirai müfaj.

A *nyelv* tekintetében kiemelendő Arany páratlan magyarsága, a mely nem tájszólásban, népies kifejezések hajhászásában áll, hanem *a magyar nép gondolatkörében keresi a magyarságot.* Ezt a nyelvet hozta ő az irodalmi nyelvvel virtuóz összhangzásba. Ebben segitségére volt, hogy Biharmegyében született, a hol a *legigazabban* beszélnek magyarul: akkor az értelemben, hogy a magyar nép gondolatkörének, filozófiájának leginkább megfelelő igazsággal. Kiváló érzéke volt a nyelv zenéje iránt; s nem csak a nyelv technikáján uralkodott, de csodálatos tehetsége volt akkor is, hogy bele találja magát rég elmult idők költészetének hangjába. Igy szólal meg a *Zach Klárában* a XIV. század olasz udvari dalnokainak, a *Szondi két apródjában* a Balassa Bálint korának hangja, magán viselven a török befolyásnak bélyegét; a *Tetemre hivás* pedig egy lap a váradi istenitéletek könyvéből. Aristofanes forditása pedig ama kor tanulmányozásának gyümölcse.

Ime: Arany költészete abszolut mértékkel mérve, nem ama hatás szerint, melyet korára gyakorolt. Ebből a következik, hogy az egyetlen poéta, a ki vele párhuzamba vonható: *Petőfi*, ha a lirában nagyobb, közvetlenebb, geniálisabb is: Arany költészete befejezettebb müvésziesebb és mélyebb.

Beszédét e szavakkal fejezte be:

És ennek a nagy szellemnek, ennek a mesésen és mélyen érző léleknek, ennek a minden izében tiszta, jó harmonikus embernek, a magyar nemzet és irodalom örök büszkeségének a bölcsője itt, e városban ringott.

Inspiráczióit, hangulatát, költői alkotásainak tárgyai nagyobbára innen meritette; itt fakadt fel tősgyökeres magyarságának a forrása, itt tanulta meg azt a nyelvet, melyen hozzá hasonlóan senki sem irt.

Emberi és költői egyéniségének keresetlen, egyszerü és mégis oly mélységes vonásai ennek a millieu-nek, ennek a keretnek jellegzetes benyomásait tükrözik vissza a végtelen, a hangulatos sikságét, mely a «füzes Tisza parttól Biharig egy róna» . . . a távolban a felhőkbe nyuló hegyekét, a hol «Ha Belényes ormán fölkél a nap reggel, végig nézhet rajta, még álmos szemek kel» . . ., a sikon elszórt őserdők rejtelmes homályáét, köztük «a radványi sötét erdő»-ét . . . a városét, mely egykor oly «nevezetes» volt . . . és ezét az ódon, lelket a multakba visszaringató toronyét, a Toldi-trilógia inspirálójáét, bölcsője ét és szinhelye-ét.

Itt élt ő egész lelkével, költészetével, emlékeivel, ábrándjaival, mély családias érzésével egész életén át — és a főváros zajából, a hirnév, a dicsőség zenithén ide vágyott vissza, ide menekült gondolataiban, örömében, bánatában egyaránt.

És ha valamiben nagy volt, ugy éppen abban volt nagy, hogy azok a szük, korlátolt életviszonyok, melyek közzé eleinte végzete, a saját akarata utalta, melyek fölött annyit jajongnak az ugynevezett félreismert lángelmék, nemcsak nem hatott bénitólag géniuszára, hanem éppen azokból és azok külső keretéből, ebből a környezetből meritett inspiráicziókat, hangulatokat, benyomásokat dolgozta fel költői lángelméje a legmagasabb müvészi tökélylyel, épen ugy, mint Goethe tanitja «aus der Mitte des menschlich Begrenzten, Beengten zur Höhe des ewig Grossen und Schönen» — örök dicsőséget árasztván vele nemzetére és szülővárosára.

A tapsviharral fogadott lendületes beszéd után alkalmi dalt énekeltek, a melynek befejezése után *Szász* Károly református püspök letette az akadémia koszoruját. Megható szavai közben hangja meg-megcsuklott, beszéde végén pedig zokogásba tört ki. Az ünneplő közönségre a jelenet mély benyomást tett s a hölgyek közül sokan együtt könyeztek az agg költővel. A Kisfaludy társaság nevében *Gyulay* Pál mondott beszédet. A csonkatorony történetéről beszélt, a melyet Petőfi és Arany énekeltek meg. A két nagy költő költészete kiegésziti egymást: *Petőfi* harczra lelkesitette a nemzetet, *Arany* a vesztett csaták után vigasztalta népét. *Rádl* Ödön a Petőfi-társaság üdvözletét tolmácsolja Nagy-Szalonta közönségének és az emlékbizottságnak. Az ünnepélyt a Szózat eléneklése fejezte be, a melyet az egész közönség födetlen fővel énekelt.

A vendégek azután megnézték az Arany-muzeumot, a hol a látogatók könyvébe elsőnek *Tisza* Kálmán irta be nevét.

A vendégek nagy érdeklődés közepette nézték meg azt a szobát, melyben *Arany* János a szabadságharcz után egy évig rejtőzött. A Hidas-utczában van ez a kis szobácska, özvegy *Darvassy* Lajosné házában. Ablakair vasból valók a zsalugáterek, melyek Arany szobafogsága alatt, egy álló évig le voltak bocsátva.

Délben a népkertben 700 teritékü lakoma volt. Elsőnek *Beöthy* főispán emelt szót. Beszédében a királyné szellemét aposztrofálta, hogy folytassa földi munkáját a tulvilágon, kérjen áldást, hosszu életet a királynak. *Széll* Kálmán esperes *Wlassics* minisztert és képviselőjét, *Beöthy* főispánt élteti. *Balog* Elek az irodalmi társaságok megjelent képviselőire emelte poharát. *Szász* Károly Nagyszalonta lakosait, *Kozma* Andor a hölgyeket, *Böszörményi* lelkész, *Rádl* Ödönt, *Nagy* Márton a müemlékbizottságot, *Vitkovszky* Floris *Tisza* Kálmánt éltette. *Tisza* Kálmán nagy figyelem közepette fejtegette, hogy milyen ritkaság, hogy nagy költő olyan nagy ember is tudjon lenni, mint a milyen nagy ember volt *Arany* János a maga egyszerüségében. Kivánja, hogy mindig legyenek emberek, a kik Aranyban nemcsak a költőt, hanem az embert is méltányolni tud.

Egy magyar találmány jubileumára.

A mily élelmes a franczia nemzet, kitelik tőle, hogy megvalósitja egy épp most felmerült tervét s a tajtékpipa száz éves jubileuma ünnepére felállitja Cordon nevü honfitársa szobrát, mint a tajtékpipa s a tajtékipar föltalálójáét, illetőleg megalapitójáét. Pedig Cordonnak csak annyi köze van a tajtékpipa feltalálásához, hogy 1847-ben az ő szorgalmának sikerült először a nyers tajték beszerzése végett közvetlen összeköttetést teremteni a Kelettel, a mi aztán alapját vetette meg a ma már virágzó s milliókra menő forgalmat csináló párisi tajtékiparnak. Magok az első tajtékpipák azonban — s ez elvitázhatatlan tény, a mit még a tudós Guy Tomel tanár is megerősit, a mult század végén hazánkból kerültek először a frankfurti és lipcsei piaczokra. Természetesen itt is Bécs ragadta el orrunk elől a pálmát és saját etikettje alatt bocsátotta világgá a lágy fehér tajtékból faragott különböző disztárgyakat, melyek anyagának titkát azonban tőlünk birta, de ő maga hasznára tudta értékesiteni rendkivül magas árakon.

Érdekes a külföld tájékozatlansága jellemzésére a tajték minemüsége dolgában, hogy ezt sokáig mesterséges keveréknek tartották, melyet bizonyos Krimmer talált fel. Igy lett a tajték szava a francziában átvitt értelemmel „le krimmer", melynek azonban igazi eredetét csakhamar elfeledték s „l'écume mer"-t vagy „écume de mer"-t (tengerhab) csináltak belőle, a mit aztán a német is „Meerschaum"-mal forditott, mi pedig „tajték"-nak vettünk át. De egyik elnevezése sem jogosult. A tajtéknak — tudjuk — épp oly kevés köze van a tengerhez, mint ahhoz a bizonyos Krimmerhez. A tajtékföld anyaga Keleten rég ismeretes, pipák, dohányzószerek kidolgozására pedig először nálunk alkalmazták, a „nagypipáju" nemzet fiai országában s ha van tehát nép, mely a tajtékpipa megszületése százéves évfordulójának ünnepléséhez méltán járul, ugy az első sorban mi vagyunk s e jogot elvitatni nem szabad engednünk, mint a hogy a gyufa feltalálása érdemével legtávolibb idegen epigonokat hagytuk tündökölni.

De menjünk át a tajtékról annak legnemesebb tartalmára, az illatos drága növényre, melynek kéklő füstje barna aranyzománczczal patinázza körül gömbölyü idomait. Ha a tajtékot lomtárba dobja is egykor majd az idők változott izlése, a dohány halhatatlan marad s idők végéig fog lengeni áldozatfüstje föl a magasba, a természet gazdag és változatos jótéteményei örök alkotója felé. Lángelméknek, minők Beethoven, Mozart, Wagner, államférfiaknak mint Cavour, Tisza, nem derogál nevök tekintélyét kötni egy-egy kiválóbb fajú szivar dicsőségéhez, még ha nem is abból a keresett Havanna-fajtából valók, melyeknek igazi zamatát a közhit szerint az adja meg, hogy a „cigarrera" meztelen czombján sodoritja pattogó gömbölyüségére. Bismarck maga pedig nem kevesebb mint 48 szivarfajtának kölcsönzi neve fényét. Jókai egyik regényében Deáknak tulajdonitja a szabadkőmives-szivar tréfás elnevezését, azzal a maliczíózus etimológiával, hogy azt csak kőmüveseknek lehet szini s csak a szabadban; ámde ebben a nagy regényiró téved, mert a „Freimaurer Cigarre" elnevezés is a strassburgi egyedárusági szivarok forgalomba hozásával egyidejü.

Az ember azonban nemcsak szájával és orrával dohányozik, hanem szemeivel is. Ezért tulajdonit a szakértő különös becset a szivar szinének s formájának. A szivarnak jól kell „kinéznie", hogy örömmel füstölje el az ember. Praktikusan tudták a füstölő emberiség ezen gyengéjét kihasználni az élelmes amerikaiak, a kik divatba hozták a ma olyannyira kedvelt torpedoforma szivarokat. Csakhogy őket nem annyira a forma iránti magasabb érzék, mint inkább az vezette ebben, hogy a szivarok sulyát csökkentsék vele a forgalomban. Tényleg ez a forma mintegy 5%-ot vesz el a szivar sulyából az elvámolásnál. Persze, hogy ezek a szivarok e mellett azzal a hátránynyal járnak a fogyasztóra nézve, hogy csak egy tuczat szippantás után fognak igazán tüzet, azért fordul a kereslet inkább azokhoz a szivarokhoz, melyek terjedelmesebb külalak mellett nagyobb égési felületet szolgáltatnak.

Ezüst és arany staniol, gelatine és üvegburok, mind csak külső proformáliák inkább a szivar biologiájában, mintsem igazi konzerváló eszközök. Épp ugy a jól ismert öv vagy „kantár" is — különben szintén amerikai találmány — mely nagy mértékben alkalmas emelni az előkelő törzsből származó dohánytekercsek tekintélyét a profanvilág előtt s melynek eltávolitására csak szentségtörő barbár kezek vetemedhetnek a rágyujtás előtt. A londoni Savoy-Hotel nemrég érdekes kiállitást rendezett mindazokból a szivarokból, melyeket milliomosok és fejedelmi személyek élveznek. Huszezer fajta szivar volt ez alkalommal kiállitva, köztük a Rothschildok kedvencz szivarjai, a nagy szivarszakértő lord Northbrooke és a walesi herczeg megszokott különlegességei. Egy czédrusfa-szekrény 14.000 darab „Flor de Cuba"-t tartalmazott. Ez volt a Rothschild-család rendes mennyisége, a melyet évenkint háromszor szokott utánrendelni, összesen tehát 42.000 darabot, számát 40 frtért. Azonkivül a Rothschildok rendes fogyasztói a nagy, aranyba burkolt „Henry May sobranos"-oknak. A walesi herczeg viszont egészen zöld, friss és száritatlan dohányleveleket kedvel.

De mik ezek ahhoz a különleges gyártmányhoz képest, melyet III. Napoleon a maga számára egy külön havannai ültetvényen, a legválogatottabb levelekből, rendkivüli gonddal sodortatott szivarrá s melyeknek ritka finom illatát s erős narkotikus tartalmát csak néha cserélte fel a császár orvosai tanácsára a legnehezebb török dohányból készült czigarettákkal. Felesége, Eugenie császárné, szintén erős dohányos volt s a czigarettának polgárjogot szerzett a legelőkelőbb hölgyszalonokban is, melyeknek tagjai közt egy Pourtalés és Ratazzi asszony, Loroy grófnő, ugy füstöltek, mint megannyi káplár. Napoleon és Eugenie hozták divatba a theával preperált czigarettákat is, és ma már Párisban minden előkelő hölgy khinai thea mellett eregeti a czigaretta bodor füstjét s hozzá otkolont iszik. Söt a puritán angol ladyk közt is nagyban hódit a külön női fogyasztásra szánt, diszes papirba göngyölt finom szivarka. Bálokon, estélyeken elegáns dolog ezekkel kinálgatózni; habár az angol delnők nem vágyakoznak a dohányzás terén oly nehezebb rekordokra, mint az orosz arisztokráczia hölgyei, a kik közt nemcsak szenvedélyes czigarettázok vannak, mint például az özvegy czárne, Leichtenberg herczegnő s majdnem az összes nagyherczegnők, a jelenlegi czár neje kivételével, hanem ismeretes az is, hogy Mellin herczegnő a legjobb regáliákat szivja egész Oroszországban, Vrronisov Dimitri grófnő számára pedig Bock és társa oly készitményeket gyártanak, a melyekhez senki más halandó nem juthat.

Csoda lenne, ha a gyüjtési mánia rá nem vetette volna magát már a szivarra is, melyben annyi a jellemzetes az egyén izlésére, a korra, a társadalmi viszonyokra nézve. Legdemokratább miniszterünk, a tavaly elhalt Horváth Boldizsár, igazi gourmandja volt a drága szivaroknak, s hátrahagyott gyüjteménye a legritkább specziálitásokat őrzi a földkerekség szivartermékeiből. De még érdekesebb egy bécsi gyüjtő türelme és szorgalma, melylyel már 35 év óta a kiváló nevezetességektől eldobott szivarvégeket gyüjti és rakja el pedáns gonddal a szobája fala mentében elhelyezett üveges szekrényekben. Van ott egy Milán király által a bécsi villamossági kiállitáson tett látogatása alkalmával eldobott szivar; vannak csutkák a walesi herczegtől, a portugal királytól a hirkedt bankár Kufler Henriktól. Egy szépen égett szivar a hirneves Salvinira emlékeztet. Mindannyi pontosan ellátva dátummal, jegyzetekkel, magyarázó felvilágositásokkal.

MONA VÁLASZTÁSA.

REGÉNY. 20

Irta **Mrs. Alexander.**

Megesik néha, hogy az egyhangu és nyugodt élet hosszu szaka után pár nap alatt rohamosan követik egymást az események: ez történt Monánál is. Az aggastyánnal való találkozását követő szombaton, nagy és örvendetes meglepetésére levelet kapott Evelyne Everardtól, most már lord Finistounnétól.

Miután hosszasan mentegetődzött sokáig tartott hallgatásáért, a fiatal asszony erősen bizonygatta gyöngéd szeretetét a „kedves cousine" iránt.

„Mindnyájan annyira haragudtak magára — irta levelében — hogy én, a ki restelltem a gondolkozás fáradtságát (hiszen ismeri ezt a szép szokásomat), meg voltam győződve nagy bünösségéről. Mindazonáltal továbbra is őszintén szerettem, de a mama szigoruan megtiltotta, hogy irjak. Azután Finistoun kezdett körültem forgolódni. Sokan azt hitték, hogy Lady Georgina Fitz-Mauricet veszi feleségül, de én, én tudtam az ellenkezőt. Végül minden rendbe is jött. Ám akkor rengeteg sok dolgunk volt s azután nagyon sokat utaztunk; de meg a boldogság kissé önzővé is tesz, és én elfelejtettem az egész világot. Most, a mikor a legcsinosabb, a legjobb és a legkedvesebb férj neje vagyok, ugy találom, hogy igaza volt, kedves cousine, ha visszautasitotta Waringet. Szegény fiu, őszintén sajnálom, mert én melegen rokonszenveztem vele. De elismerem, hogy nincs borzasztóbb, mint nőül menni egy emberhez, a kit nem tudunk teljes szivünkből szeretni. Kétségkivül, ha Mrs. Newburgh életben marad, akkor másképen fejlődnek a dolgok. Elbeszéltem a maga történetét Finistounnak. Emlékszik, hogy látta magát a mult esztendőben és nagyon kedvesnek találja. Azt mondja, derék, bátor leány, de mégis nem helyesli a szakitását Leslie Waringgel. A legjobb férfi is, édes Mona, rossz birája a mások házasságának. Reménylem, nem érzi magát szerencsétlennek, kedvesem. Bertie emlitette, hogy találkoztak s azt mondja nagyon jó szinben van és jó kedvünek látszik. Még mindig a kedves Debrisaynével lakik? Adja át neki, kérem, meleg üdvözletemet. Mennyire próbára tettem régente a türelmét! Mondja meg azt is, hogy Milanoban vettem pár énekleczkét és signor Squallicini, a ki nagy müvész, kijelentette, hogy kitünő alapot köszönhetek a mesteremnek.

Már bele fáradtunk az utazásba és augusztusban vissza szándékozunk térni. Skócziába. Finistounnak vadászterületei vannak ott. Az ősz nagy részét ott töltjük. Ha tehetem, Londonban átutazóban fölkeresem magát; de mindenesetre meg kell látogatnia pár hétre engem. Bizonyos vagyok, hogy Finistoun nagyon megtetszik magának; nem éppen szépség, de nagyon müvelt és eszes ember. Apa nagyrabecsüli; egyébiránt buzgó konzervativ. Anyám pompásan érzi magát; Gwendoline a jövő héten készül a világba lépni. Szerencsére, mert unalmas, ha nincs „eladó" leány a háznál. Isten vele,

ják. *Sas* Ede az *Otthon* nevében üritette poharát Nagyszalonta népére. Még többen beszéltek, a melyek után felolvasták Wlassics miniszter táviratát, a melyet *Széll* Kálmán ev. ref. espereshez, az emlékbizottság elnökéhez intézett. A távirat szövege a következő:

Hazafias kegyelettel eltelve a nagy költő emléke iránt, lelkemben ünneplek az ünneplőkkel, a kik a küzdelmes, de dicsőséges multra emlékeztető csonka tornyot a halhatatlan megéneklőről maradt ereklyék házává avatták. Méltóan és találóan ünnepelve ezzel Arany Jánost, a kinek örök becsü énekeiben szép nyelvünk édes zengzete hangzik s nemzetünk szenvedésekkel teljes, de sikerben is gazdag multja támad fel. Igy az ő költészete örtororonyként áll a nemzeti érzés ápolására irányuló törekvéseinkben. Fogadja nagytiszteletü ur s az ünnepen jelen levők hazafias üdvözletemet.

Wlassics.

Este a szinházban a kolozsvári nemzeti szinház tagjai diszelőadást rendeztek, a melyet táncmulatság követett.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Poroszországban a krizis egyelőre nem nyer megoldást. A császár elnöklete alatt tartott koronatanács nem vezetett semmiféle eredményre s azok, a kik azt hitték, hogy majd a császár szakit a konzervativekkel s a mostani kormányrendszert liberálissal cseréli fel, alaposan csalódtak. Minden marad a régiben. Csakis az történik, hogy a képselőházat elnapolják. A krizis megoldása igy őszre marad.

A szerb skupstina egybehivása mindenféle nehézséggel van egybekötve. A liberális többség egy része ugyanis, — mely főleg parasztokból és kiskereskedőkből áll — a Milán ellen tervezett összeesküvésben részesek ellen inditott pör befejezése előtt nemcsak, hogy nem hajlandók részt venni a radikálisok ellen meginditandó campagneban, hanem kijelentették, hogy az ellen tiltakozni fognak. Épen ezért szükséges a skupstina egybehivásának elhalaszt ása. Ez azonban most nem nagy szerencsétlenség. Hogy Milán mire képes, az kitünik abból a törvényjavaslatból, melyet Gyorgyevics miniszterelnökkel és Genesics belügyminiszterrel kidolgoztatott. Ennek a törvénynek visszaható ereje lenne s czélja volna a kormánynak módot adni az államellenes elemek kiirtására". Azt azonban a javaslat teljesen a kormányra és alárendelt hivatalnokaira bizza, hogy ki államellenes, s igy mindenki állandóan veszedelemben forog. De a legjellemzőbb, hogy az ilyen államelleneseknek a vagyonát a törvény egyszerüen az állam javára elkobozni rendeli.

A spanyol régenskirálynő még nyaral a gyermekeivel. A spanyol galanteriával ellenkeznék megzavarni a királynő nyaralását s azért a politika ugyszólván egészen pihen. Weyler tábornok nagy ellenzéki beszédeit az őszre hagyja s csakis Martinez Campos tartott a napokban hosszabb beszédet, melyben szomoru képét festi a jelenlegi politai helyzetnek. Martinez Campos tudvalevőleg a királyi ház legbizalmasabb embere s azonkivül a szenátus elnöke. Azért érdekes azt megtudni, hogy Martinez Campos nem nagyon bizik a mostani Silvela-kormány állandóságában s közeli összeomlását jövendölte meg. Silvela utódját Tetuan herczegben, a volt külügyminiszterben látja, a ki a királynő előtt is nagy tekintélynek örvend.

Franciaország most nagy tervvel foglalkozik. Olyan csatornát akar épiteni, mely az Atlanti és a Földközi tengert összekösse, s mely hadihajók számára volna készitendő. A terv nem uj s 1825-ben Galabert őrnagy, 1861-ben Thomé de Gamons és de Dupeyrat, 1867-ben de Mognoncourt, 1870-ben Tissinier, 1875-ben Maniu, 1880-ban Godin de Lépinay foglalkozott ezzel a tervvel. Most ismét egy ilyen terv fekszik a francziа közmunkaügyi minisztérium előtt. Kezdődnék pedig ez a csatorna Narbonne la Nouvellenél és Arcachonnál végződnék; 44 és 63 méter közt váltakoznék a szélessége, mélysége volna $8^1/_2$ méter. Az idő, a mely alatt a hajók ezt az utat megtennék, rendes körülmények közt 56 óra volna, de háboru esetén 40 óra. Mindenesetre 1750 kilométerrel volna ez az ut rövidebb, mint Gibraltáron át. A költségek 750 millióra vannak előirányozva.

A francziaországi események.

Páris, aug. 27.

A „Temps" azt irja, hogy Freystätter vallomása megmutatta a rennesi haditörvényszék biráinak az igazság és igazságosság utját. A radikális lapok kijelentik, hogy most már nem szükséges parlamentáris vizsgálat arra, hogy Merciert az állami törvényszék elé állitsák.

Az *Intransigeant*, a *Libre Parole*, a *Soir*, a *La Patrie* és a *Journal du Peuple* czimü ujságok ellen birói eljárást inditottak utczai tüntetésre való izgatás miatt; az *Eclair* főszerkesztője és Lassajoux ujságiró ellen pedig vizsgálatot inditottak azért, mert 1896 szeptemberében a „cette canaille de D . . ." kezdetü titkos iratot közölték és a *D* betü helyére Dreyfus nevét tették. Ez év szeptember 15-én állna be az elévülés.

A revizionista lapok a rennesi haditörvényszék előtt a tegnapi tárgyaláson történt eseményeket valóságos szinpadi coupnak mondják és feltétlenül szükségesnek tartják *Du Paty de Clam* kihallgatását. Az antirevizionista lapok azt a véleményüket fejezik ki, hogy *Freystätter* kapitány vallomásának nem nagy a jelentősége, mert hisz ő maga is kijelentette, hogy a titkos okmányok közlése csak csekély mértékben befolyásolta a hadbiróság döntését. Ezek a lapok kiemelik *Bertillon* vallomásának jelentőségét.

Whist azt irja a *Figaro*-ban, hogy az idegen hatalmak katonai attaséi tekintettel a rennesi pőr eredményeire, a jövőben ovatosabban fognak eljárni.

Páris, aug. 27.

A Havas-ügynökség kommünikéje az ellenkező híresztelésekkel szemben kijelenti, hogy a hadügyminiszterium vezérkarának statisztikai osztálya nem foglalkozik a kémkedési kérdésekkel, hanem hogy ezek a hiztonsági szolgálat osztályába utaltattak.

Páris, aug. 27.

A Chabrol-utczában változatlan a helyzet. A házat, melyben Guérin bezárkózott, teljesen elzárták és a rendőri szolgálatot jelentékenyen megerősitették.

Páris, aug. 27.

Az éj folyamán a Chabrol-utczában teljes nyugalom uralkodott. Reggel fél 7 óra felé egy embernek sikerült bemenni a Chabrol-utczába. Midőn ez az ember megtámadta a rendőröket, letartóztatták és a rendőrséghez vitték, hol megállapitották, hogy töltött revolvert hordott magánál. Az antiszemiták azt állitják, hogy ma éjjel ellátják Guérint élelmiszerekkel, még pedig a pinczén át.

VIDÉK.

* **A román közművelődési egyesület** közgyülése vasárnap templomi istentisztelettel vette kezdetét Déván. A közgyülésen *Puscariu* Hylarion szebeni érsekhelyettes tartotta a megnyitó beszédet, mely után különféle bizottságok küldettek ki. *Hosszu* Ferencz ügyvéd üdvözölte erre a közgyülést. A tagok nevében *Vulkan* József jeles román lirikus válaszolt. Délben több szazteritékü diszebéd volt. *Puscariu* elnök a királyra mondta az első felköszöntőt, melyet a vendégek álliva hallgattak meg és lelkes se treasca kiáltásokkal kisértek. *Bunea* gör. kath. kanonok az «Astra» elnökségét és tisztikarát éltette. *Réthy* Lajos tanfelügyelő a megjelent magyarság nevében tartott felköszöntőt, kifejtvén, hogy a magyarság örömmel szemléli a román testvérek kulturális haladását, mert minél magasabban emelkednünk, annál jobban közeledünk egymáshoz. Delután népünnepet, este pedig hangversenyt rendeztek. Holnap folytatják a közgyülést.

UJDONSÁGOK.

— aug. 28.

— *Személyi hirek. Lajos Szalvátor* főherczeg Trieszből Bécsbe érkezett. — *Erzsébet* főherczegnő Gmundenbe érkezett a hannoveri királyné látogatására. — *Lajos Viktor* főherczeg Zell am Seebe érkezett. A *román királyi pár* héttőn, augusztus 28-án, Bukarestből Ragatzba utazik. — A *görög király* Aix-les-Bainsből Genfen és Bazelen át Kopenhágába utazott.

A vértanu-emlék.

— Az *Egyetértés* tudósitójától. —

Nagyvárad, aug. 27.

Szép és lelkes ünnepséget tartott ma Nagyvárad polgársága, *Rulikovszky* Kázmérnak, a szabadságharcz egyik vértanujának emlékezetére, a ki lengyel katona létére a magyar szabadságért ontotta a vérét. Közel volt már a világosi nap, a mikor *Görgey* Arthur levelet kapott a fiatal, tüzesvérü dsidás századostól, a ki egy kozák ezredet vezetett az orosz hadseregben. A lengyel katonatiszt azt irta, hogy ő meg van győződve a magyarok ügyének igazságáról és nem tud tovább is közös elnyomójuk seregében küzdeni. Ezredével együtt át akart menni a magyar táborba és küzdeni a háromszinü lobogó alatt. A levél azonban *Paskievics*, az orosz seregek főparancsnokának kezébe került, hogy miképen, arról sokat vitáztak a histórikusok. Egyesek szerint maga *Görgei* adta át, de ezt a verziót utóbb hitelesen megczáfolták. Az orosz főparancsnok erre nyomban elfogatta a lengyel kapitányt és 1849. augusztus 28-án, *Nagyváradon* agyonlövette. Jeltelen sirban pihentek a vértanu hamvai egészen 1896-ig, a mikor Nagyvárad kegyeletes polgárai kiemelték a vértanu földi maradványait a szántóföldön levő sirból és az ugynevezett Bónó-kut melletti temetőbe jvitték. *Rulikovszky* Kázmér hamvai fölött immár obeliszk emelkedik, tetején hatalmas turulmadárral, az oszlop derekán e feliras:

Rulikovszky Kázmér
lengyel születésü
volt orosz dzsidás százados.
a magyar szabadság pártolásáert kivégeztetett
1849. augusztus 28-án.
Béke hamvaira!

Ez év tavaszán határozta el Nagyvárad közönsége, hogy a sirnál az ötvenéves forduló alkalmából emlékünnepet rendez, s az emléket gondozásába veszi. Az ünnepet vasárnap délután tartották meg nagy közönség jelenlétében. Az ünneplők a Szent László-téren gyülekeztek zászlók alatt, ott volt a függetlenségi párt, élén *Szokoly* Tamás elnök vezérlésével; a 48-as honvédek egylete *Szücs* István vezetésével, továbbá még számos egyesület. A sokaság hazafias dalok éneklésével vonult ki a temetőbe, a hol a reformatus egyház dalosköre elénekelte a Himnuszt. Majd *Sulyok* István, ref. lelkész mondott emlékbeszédet a vértanuról, mire a lengyel Himnuszt énekelték el. Ezután *Papp* János hirlapiró elszavalta *Sas* Edének, a *Nagyvarad* szerkesztőjének ünnepi költeményét, melynek utolsó strófái a következők:

. . . S jöttél, hogy együtt küzdj a szent csatában,
És együtt vesztel volna el velünk,
De mint a halál megfog csontkezével;
Kezét rád tette áldz ellenünk.
Dördült a fegyver . . . Holtan összerogytál,
Égre kiáltott melleden a seb.
És haláloddal sötetebb a gyászunk
És dicsőségünk ege fényesebb!

S e föld alattunk itta be a véred,
E föld, holott apáink vére folyt,
Mely ezredéven által annyi bajnok
És annyi martyr temetője volt.
Ha nem lehettél *miénk* életedben:
Nekünk adott egészen a halál.
Lengyel vitéz! *Magyar* lettél a perczben
A mikor értünk sirba roskadal!

S most itt pihensz . . . S hol siremléked ormán
Büszken lebbenti szárnyát a turul,
Zarandokolva eljön az u okor,
S neveddel ajkán, buzgon leborul.
S rajongva szádi föl tehozzad a lelkünk,
Ki ott vagy immár a felhők felett . . .
Az égbe látunk . . . Ott a *tizentarom* . . .
És testvérkezet nyujtanak neked!

Erre *Bulyovszky* József polgármester Nagyvárad város nevében megkoszoruzta a siremléket és átvette azt a város gondozásába. A hazafias, szép ünnepség végül a Szózat hangjai közben oszlott szét. Később az iparos ifjak egyesülete is kivonult a sirhoz, a hol *Abella* Mihály szavalta el Márton Manó ünnepi versét nagy hatással.

— *Goethe születésének 150 éves évfordulója.* Nemetország s vele az egész müvelt világ ma ünnepli Goethe születésének százötven éves évfordulóját. Nemcsak a nemetek nagy költője az, a kinek ünnepére ma a majnai Frankfurtban néhany ezeren összejöttek, hanem az emberiség egyik legnagyobb szelleme az, a ki irant lerojak a hódolat adojat. Nyolczvanharom évet elt abban a korszakban, mely egyike volt a történelem legszomorubb, de egyuttal legérdekesebb szakaszainak. Egy egész könyvtar az, a mit összeirt. Foglalkozott mindennel, a mi az emberi szellem körén belül esik s mindenütt halhatatlan remeket alkotott. A német szinpad ma is belőle tapialkozik, a német lyra a gyöngyei közé számitja az ő szerelmi költemenyeit s hogy az epikanak nagy mestere volt, s első a homeridak közt, azt Hermann és Dorotheaja, a „Reineke Fuchs"-ja, a Wilhelm Meister-je bizonyitja. Nem volt iró, ki korára nagyobb befolyast tudott volna gyakoroini, mint ő, s a Werther-je és a Wahlverwandschaft-ja korszakot jelent, nemcsak a német, hanem az egész világirodalomban. A természettudomanyokban is elobbre volt kortarsainal s Darwin egesz fejlödéstörténetét megirta ő már egy fel évszazaddal előbb. Csakis Newton multa felül, s bar Goethe ismételten hozzafog, hogy vele harczba szalljon, vele nem képes megbirkozni, s mindvégig alul marad. Goethe a legnagyobb alakja a nemet irodalomnak s mégis ot olvastak legkevesebbé. Valami fagyasztó hidegség sugarzik ki belőle. Az egyedüli a mi szeretetre méltóva teszi ezt a nagy embert, az gazdag és szerelemre fogékony szive volt s ép ezert összes remekmüvénel ugyszólvan sokkal erdekesebb az ő életének története.

Majna melletti Frankfurtban — egy távirat jelenti — Goethe születése napjának 150-ik évfordulója alkalmából a Goethe-szobor előtt ünnep volt; mintegy 300 testület koszorut tett a szoborra. Délutan a hippodromban hangverseny volt, a melyen Frigyes csaszárné, a király és a trónörökösné is jelen volt.

— **Jeszenszky Sándor betegsége.** A *Bud. Tud.* szerint *Jeszenszky* Sándor min. tanácsos szabadságidejének végén Stubnya-fürdőn tifuszban megbetegedett, ugy, hogy kénytelen lesz ujabb szabadságért folyamodni.

— **Székely leányok érkezése.** A *László* Gyula által fölvetett eszme mégis megvalósulásba megy. Mint lapunknak irják, 50—60 székely leány kedden este 6 óra 20 perczkor a keleti pályaudvaron Budapestre érkezik. A székely leanyokkal jön *Kiss* Jenő kézdivásarhelyi tanar, a ki e hazafias mozgalom szervezésében a legelsők s a legbuzgóbbak egyike volt. Kivánatos volna, hogy e leányok családeknek jó uri házakhoz jussanak, mert ezen első szállitás sikerétől függ az akczió jövője. Az Oláhországba való kivandorlást azzal lehet leginkább ellensulyozni, ha a székely leányok megközelitőleg annyi bert kapnak, mint Bukarestben, hol tudvalevőleg igen jól fizetik őket.

— **Orvosok és természettudósok vándorgyülése.** Szabadkán ma nyitják meg az orvosok és természettudósok harminczadik vándorgyülését. A városban már napok óta nagyban folytak az előkészületek a résztvevők fogadására. A résztvevők zöme tegnap délben érkezett meg a budapesti vonattal. Körülbelül 300 fővárosi vendég érkezett, tulnyomó számban orvosok és tanárok, közöttük a magyar orvosi kar számos kitünősége, valamint a legkiválóbb természettudósok. A vendégeket a pályaudvaron a városi tanács fogadta, a melynek nevében a polgármester lelkes beszédben üdvözölte a tudósok társaságát és a város köszönetét fejezte ki, hogy Szabadkét tüzték ki a harminczadik vándorgyülés szinhelyéül. A vendégek azután hosszu kocsisorban vonultak végig a feldiszitett utczákon, a melyek mindkét oldalán a város lakossága ünneplő ruhákba öltözve állott sorfalat és lelkes ovácziókkal fogadta a vendégeket. A kocsisor a városháza előtt állott meg, a honnan a vendégeket szállásaikra kalauzolták. Este a központi választmány ülést tartott, a melyen a *Kovács* József emlékére alapitott aranyérmet egyhangulag *Chyzer* Kornél miniszteri tanácsosnak itélték oda. A vándorgyülés hétfőn kezdi meg a tanácskozást, a mely ugy a résztvevők, mint az előadások számát tekintve előre láthatólag felül fogja mulni az összes eddig tartott gyüléseket.

— **Két gyermek tüzhalála.** Abonyban *Sztaho* Lajos táborhegyi szőlőjében *Zana* Lajos vinczellér két kis gyermeke a minap borzalmas szerencsétlenségnek esett áldozatul. A vinczellér feleségével bement a községbe, két kis leánykájukat, a három éves *Terézt* és a másfél éves *Lidiát* pedig bezárták a magányosan álló kunyhóba. A gyermekek valahogyan gyufát keritettek és azzal játszadozva meggyujtották a szoba butorzatát. A lángok gyorsan harapództak tovább, csakhamar az egész kunyhó lángokban állott. A messze egyedül álló kunyhó égését nem vették észre és mire Zana feleségével hazaérkezett, kunyhója helyén csak kormos falakat talált, a melyek között ráakadtak a szerencsétlen leánykáknak megszenesedett holttestére. A vizsgálatot megindították.

Rövid hirek. *Székesfehérvárt* Müller Katalin 17 éves leany szerelmi csalódása miatt agyonlötte magát. — *Turenban* Csanádi János földmives összeveszett fiával és e közben oly dühbe jött, hogy kést rántott és a 20 éves fiatal ember szivébe döfte. — *Bcösárkányban* Török Géza parasztlegény ismeretlen okból felakasztotta magát. — *Dráva-Csányban* Stefuli József verekedés közben ugy ütötte arczul Larcsarics Józsefet, hogy a szerencsétlen ember összeesett és meghalt. — *Sándor* község határában a robogó gyorsvonat elgázolta Török Károly vasuti őrt. A szerencsétlen ember rögtön meghalt.

—

= **Sziklaomlás a Gellérthegyen.** Az elmult éjjel történt sziklaomlás következtében a Ferencz József hid közelében tegnap reggel bizottság járt kint s a közlekedési ugy a villamos vasutak, mint közönséges kocsik számára megnyitotta. A sziklaomlás, mely éjjel 11 óra tajban történt, nem járt szerencsére veszedelemmel, mert a levalt kötömb esése közben apróbb darabokra tört, s mire az utra ért, elvesztette erejét. Egy resze a szikladarabnak, a mely mintegy 50 kilogrammnyi sulyu volt, a villamos vasut bódéjának tetejére esett, de azon nagyobb bajt nem okozott. Korán reggel, csupa óvatossági szempontból, a kelenföldi vonalon és a fogaskerekü vasut felé átszállással történt a közlekedés, de azután fennakadas nélkül bonyolitották le a forgalmat.

= **Garázda katonák.** A ferenczvarosi vásártér korcsmajaban az éjjel néhany közönségeregbeli baka nagy garazdalkodast vitt végbez. Szaporán ürtettek a sörös korsókat és ezzel együtt ugyanesak rózsás lett a hangulat. Az egyre hangosabban mulatozó hadfiakból csakhamar kitört a virtus. Összetörtek-zuztak mindent, poharakat, székeket csapkodtak a falhoz. A többi vendégek remültem menekültek, a kétségbeesett korcsmaros pedig ijedten futott rendőrökért. *Franyó* Ferencz rendőr a ki arra czirkált, a harczi zaj hallatára hamar odasietett és a korcsmaba lépve felszólitotta a garázda katonákat, hogy csendesen tavozzanak. A fékevesztett hadfiak azonban feleletül kirantottak gyikeséiket és a rendőrre támadva leszurással fenyegették. A halálos veszedelemben forgó rendőr kimenekült az ajton és több társat hivta segitségül. A rendőrök benyomultak a helyiségbe, de a katonak most is ellenallottak. Erre aztán a rendőrök kardot rantottak. A katonak látva, hogy ennek a fele sem trefa, menekülni kezdtek. A rendőrök utanok eredtek és harmat letartóztattak. Az elfogottakat átadták a katonai őrjaratnak.

Göthe és Friderika.

— Irta: *Rácz Lajos.* —

Goethe nagyszámu szerelmi fellángolásai, szerelmi viszonyai közt, ha volt is, a mely nevezetesebb szerepet játszott életében, jelentékenyebb befolyást gyakorolt költeszetére s huzamosabb ideig tartott (igy például a *Steinnéval* való viszonya), de egy sincs, a mely bájosabb, költőibb befolyásu volna, tragikus kifejletével fogva jobban szivünkhöz szólana s a melynek emléke idővel a költő lelkében edesebb hangokon csendült volna meg, mint a *sesenheimi papleány*: *Brion Friderika* irant való szerelme. Mint egy ragyogó meteor, ugy tünik fel az ismeretlenség homályából az egyszerü papleány; életpályája találkozik a nagy költő életutjával, az magához öleli, magával ragadja őt, kis ideig, mintegy háromnegyed évig együtt haladnak, — aztán megint elvalnak, Friderika szerelmi langja áldozata lesz, elhervad, visszamerül ujra szerény, igénytelen körébe, a hol szinte észrevétlenül, szinte nyomtalanul eltünik, — Goethe tovább halad sziveket és világot hódító pályáján, egyre fölebb-fölebb diadalról-diadalra. Ott fenn, a széditő magaslaton, a hol az egész világ elismert királya volt, még egyszer visszafordul Sesenheim felé s oly diesö emléket emel egykori szerelmének, hogy az egész világ tisztelettel és hódolattal olvassa róla a Friderika nevét, — s a boldogságért, a melyet megigért, de meg nem adhatott, a halhatatlansággal kárpótolja egykori kedvesét.

A sesenheimi idyll, a Brion Friderikával való szerelmi viszony 1770—71-ben, Goethe strassburgi jogászkodása idején folyt le. Goethe ekkor 21—22 éves ifju volt, ifjusága virájában, telve életkedvvel, életörömmel, korábbi betegeskedése után testileg-lelkileg mintegy ujjászületve. Egyik barátja, asztaltársaságuknak egyik tagja, Weyland, ki a sesenheimi papi családdal közeli rokonságban állott, vitte őt ki 1770. október 10-ike táján a Strassburgtól mintegy 6 óra járásnyira, a Rajna balpartján fekvő kis faluba. A paplak egyszerü, igénytelen épület volt, lakói is aránylag egyszerü emberek az előkelő származásu, nagyvilágban forgó Goethéhez képest, de a kik a vallásosságot és becsületességet nyájas barátsággal, vendégszeretettel — s a mi főkép a ház két fiatal leányát illette — derült életkedvvel, fiatalos vidámsággal párositották. Az egész család Goldsmith «Wakefieldi lelkész»-ének képét idézte a költő lelke elé. A család feje, Brion Jakab, mintegy 54 éves szelidlelkü, barátságos, a szegények iránt jótékony, buzgó, lelkiismeretes ember volt, ki szivesen látta asztalánál a vendéget, rokont, barátot és idegent egyaránt; a háziaszony mintegy 47 éves finom, gondos, tapintatos nő, kire nem lehetett kellő tisztelet és hódolat nélkül tekinteni — mondja Goethe. A két leány közül az idősebbik Mária, kit Goethe a wakefieldi lelkészre való czélzással emlékirataiban Oliviának nevez, 21 éves volt, inkább a gyakorlatira, az élet reális feladataira irányuló természettel, távol minden szentimentálizmustól, ki örömmel segédkezett anyjának a háztartás vezetésében, — az ifjabbik, Friderika, a ki a költő szivét szinte egy csapással meghóditotta, ekkor mintegy 19 éves lehetett, — végül egy kisebb leány és fiu, Zsófia és Keresztély. Goethe önéletrajzában[1]), melyet 40 évvel később irt, megragadó képet fest Friderikáról. «A mint a szobába lép, ugy tünik fel, mint egy nyájas csillag a falusi égen. A német nemzeti viselet, melyet mindkét leány viselt, különösen jól állott Friderikának. Kurta fehér kerek szoknya volt rajta egy szélfodorral, csak oly hosszu, hogy a legcsinosabb lábacskák a bokáig láthatók valának; testhez álló fehér füzőjével s fekete tafota kötényével a városi és parasztlány közti határon állott. Karcsun és könnyedén, mintha pehely volna, lépdelt ide-oda s csinos fejéről leomló hatalmas hajfonatai számára nyaka szinte tulgyöngédnek tetszett. Derült kék szemeivel nyiltan tekintett széjjel s csinos fitos orrocskáját oly szabadon hordozta a levegőben, mintha a világon semmi gond nem volna; szalmakalapja karján csüngött. S igy oly szerencsés valék, hogy első tekintetre teljes kellemében és kedvességében láthattam és ismerhettem meg őt.»

Goethe, saját elbeszélése szerint, egy vidám kalanddal kezdte sesenheimi látogatását, a mennyiben barátja beleegyezésével, szegényes, viseltes ruhákba öltözve, mint szegény theologus állitott oda be. De este, a mint Friderika megtetszett neki, megbánta már álöltözetét s hajnalban lóra kapott, hogy Strassburgba menjen s ott átöltözzék, — de utközben Drusenheimban mást gondolt, a fogadós fiától, ki termetre hozzá hasonlitott, elkérte annak ünnepi ruháját s ez ujabb álöltözetben tert vissza Sesenheimba és sorba az egész családot félrevezette, megtréfálta álöltözetével s ügyes szinészi viseletével. De Goethe ezen elbeszélését nem szükség készpénz gyanánt vennünk, hanem inkább csak utólagos költői kiszinezésnek, mert maga bevallja, hogy «a sesenheimi kalandra vonatkozó előadásában egy vonás sincs, melyet át ne élt volna, de egy vonás sincs, a melyet ugy élt volna át» (Gespräche mit Eckermann, II. 131), — s másfelől azért is, mert több rendbeli adat ennek részben ellenmond. Hanem lehet, hogy valami effele tréfás csiny a későbbi vidám mulatozások, pajzánkodások közt előfordulhatott.

Mig Weyland s a család tagjai az ismerősökről beszélgettek, Friderika Goethéhez fordult s beszélgetésbe bocsátkozott vele, majd zongorázott s dalolt neki. A vacsoránál Friderika mellette ült s a környék kedvesebb pontjait — melyekről szó volt — irta le előtte, majd a szép holdvilágos időben sétálni mentek, Goethe Friderika oldalán, ki a mezőre. Friderika szavaiban, mondja Goethe, semmi holdvilágszerü nem volt; azzal a nyiltsággal, melylyel beszélt, az éjjelt is napallá tette. Goethe boldogan hallgatta a kedves leány szaporán folyó szavait s szinte boszankodott, hogy őt korábban nem ismerte s szinte irigykedni kezdett azokra, kik oly szerencsések, hogy eddig körülte élhettek. Másnap édes álmodozásokba merülve ült Friderika kedvencz tartózkodási helyén, egy kis erdős dombon. (Goethe szerint «Friederikens Ruhe»); itt találja őt Friderika s csakhamar élénk társalgás fejlik ki köztük, melyet a tegnapival ellentétben most Goethe vezetett. Ha hihetünk a 40 évvel későbbi vallomásoknak, burkolt szavakban már ekkor kifejezte iranta való szerelmét. A dombról együtt tértek vissza a paplakra. Ebéd után a parochia udvarán levő jázmin-lugasba vonultak s ott Goethe, barátja fölkérésére, mesélt a leányoknak s állitólag az *uj Meluzina* meséjét mondta el nekik, melyet később a «Wilh. Meisters Wanderjahre» czimü müvébe vett föl.

Két-három boldog, vidám napot töltött Goethe a Brion-család körében s midőn visszatért Strassburgba, érezte, hogy szive ott maradt Friderika közelében. Erről tanuskodik önéletrajzában foglalt vallomásán kivül a következő levél, melyet közvetlenül a látogatás után uj barátnőjéhez intézett s a mely annyiban is érdekes, mert az egyetlen, a mely Goethének Friderikahoz intézett levelei közül fenmaradt.

Strassburg, október 15.

«Kedves uj barátnőm!

«Nem átallom önt igy nevezni; mert ha a legkevesebbet értek is a szemek beszédjéhez, szemem az első pillanatban megtalálta a reményt e barátsághoz az ön szemében, szivemkre nézve pedig esküdni mernék: ön, a mily gyöngédnek és jónak ismerem, ne lenne-e ismét egy kisse jóindulatu hozzam, holott én önt annyira szeretem?

«Kedves, kedves barátnőm! Van-e önnek valami mondanivalóm, az nem lehet kérdés; de hogy tudom-e, miért akzrok önnek éppen most irni s mit szeretnék irni, ez más dolog; annyit észreveszek bizonyos belső nyugtalanságomon, hogy szivesen óhajtanék önnel lenni, s ebben az esetben egy darab papir igazi vigasz, egy szárnyas lószámomra, itt a zajos Strassburgban, a mint önnek is nyugodt otthonában az lesz, ha a barátaitól való távollétet elevenen érzi.

«Visszautazásunk körülményeit körülbelől elképzelheti magának, ha elbucsuzásom alkalmával észrevette, mily kevéssé volt az inyemre, s ha megfigyelte, mennyire sietett haza Weyland, barmily szivesen maradt volna is más körülmények közt. Az ő gondolatai előre mentek, az enyémek hatra, s igy természetes, hogy beszélgetésünk se huzamosabb, se érdekesebb nem lehetett. Wanzenau végén meg akartuk röviditeni utunkat s szerencsésen elévedtünk a mocsarak közt; az éjjel is beköszöntött, s csakis az hiányzott, hogy az eső, mely egy idő mulva meglehetős bőven megeredt, egy kissé jobban siessen s akkor mindkettőnknek okunk lett volna arra, hogy herczegnőink szerelméről és hüségéről tökéletesen meg legyünk győződve. Ezalatt a tekercs, melyet attól való feltemben, hogy el ne veszitsem, szüntelen kezemben tartottam, igazi talizmanommá lön, mely az utazás kellemetlenségeit mind tovavarázsolta szemeim elől. És még? — oh, nem szólhatok többet, ön vagy eltalálja, vagy nem hiszi el. — Végre megerkeztünk s az első gondolat, mely bennünk feltámadt, mely már az uton is örömre hangolt, az volt, hogy önt csakhamar viszontlátjuk.

«Oh mily kellemes dolog a *viszontlátás* reménye. S mi elkenyeztetett szivü emberek, ha valami kis fájdalmunk van, azonnal készen vagyunk az orvossággal: kedves szivem, légy nyugton, nem sokáig lesz távol azoktól, a kiket szeretsz; légy nyugton, kedves szivem! S aztán adunk neki egy ábrandképet, hogy mégis legyen valamije s erre ügyes es csöndes, mint egy kis gyermek, kinek mamaja az alma helyett, melyből nem volt szabad ennie, babut ad. — Egyszóval, itt vagyunk s lássa, nem volt igaza! Ön nem akarta hinni, hogy nekem a városi farma az önök édes falusi örömei után ellenemre lesz. Ugy van, kisasszony, Strassburg még sohase tünt fel előttem oly üresnek, mint most; de remélem, hogy jobbra fordul, ha az idő kedves és pajkos kedvteléseink emléket egy kissé el fogja halványitani; ha nem fogom többé oly elevenen érezni, hogy mily jó, mily kellemes az én barátnőm. De vajon lehet-e, akarhatom-e ezt elfelejteni? Nem, inkább megyek azt a kis szivfajdalmat s gyakran irok önnek.

«S most még sok köszönetet, sok őszinte tiszteletnyilvánitást kedves szüleinek; kedves növérének sok száz — a mit önnek szeretnék adni.»

Vajjon viszontlátta-e hamar Goethe Friderikát, a mint tervezte, nem tudjuk; de a következő hónapokban, november elején s valószinüleg karácsonykor járhatott

[1]) *Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit.* Buch X—XII. (Goethes Werke, Band 27—28. Weimar, 1889—90.

édes Mona. Bocsássa meg a hanyagságomat; látnatja, hogy menthető a magát szivéből szerető

Evelyne Finistoun."

— Nem vagyok róla egészen bizonyos — mondta Mona s mosolygva csuszlatta vissza a levelet a borítékba. — De azért szép tőle, hogy irt nekem; derék és jólelkü asszonyka.

— Ugy van, nagyon kedves — szólt Debrisayné. — Orvendek, hogy Squallicini jónak találta néha az alapot. Haliottam hirét ennek a mesternek. Egy guineát fizettetett magának a leczkéjéért. Én, a ki csak annyit tudok, azt hittem, megütöttem a nagy lutrit, a mikor először kaptam három shillinget egy óramért. De nézze csak, Mona, azt a kis öreget, a ki a kaput igyekszik kinyitni. Bot és esernyő van kezében. Bizonyosan az ön milliomesa.

IX.

Nagybácsi és unokahug.

Egy perczczel utóbb a cseléd bejött és jelentette a hölgyeknek, hogy egy ur óhajt beszélni miss Craiggel.

— Bocsássa be, — ejtette élénken Debrisayné.

És Mona kalandjának a hőse, miután a kalapját a botjával meg az esernyőjével együtt az előszobában hagyta, lassan jött előre a szalonban.

Arczkifejezése meglehetősen közönséges volt és határozatlan mosoly lebegett ajkain.

— Bocsánatot kérek, — szólt miközben inkább lehanyatlott semmint leült egy székre, — de oly igen gyönge vagyok! Messze van az állomástól idáig. Megmondtam, miss, hogy nem felejtkezem meg önről és megtartottam a szavamat.

A kiejtése kétségtelenül rávallott skót eredetére.

— Nagyon örvendünk szives látogatásának, — felelte előzékenyen Debrisayné.

— De kár volt fáradnia, — tette hozzá a részvét hangján Mona.

— El akartam jönni, — mondta az öreg ur s piros pamut zsebkendőjével megtörülgette verejtékes homlokát, már csak azért is, hogy visszaadjam a pénzét; ime.

Az erszényéből hat pencet vett elő és letette az asztalra.

— Azután meg, — folytatta, meg szeretnék kérdezni öntől egyet-mast, ha nem volna ellenére.

— Hallgatom, — válaszolta Mona.

A látogató pár pillanatig élesen fürkésző tekintetet járlatott körül.

— Jó helyen vannak itt, — szólalt meg végre, — ez a kerteeske is ér valamit. Sokkal jobb lakás, mint az enyém. Hanem talan drágább is. Én egy guineát fizetek hetenkint egy hálószobáért és a közös szalon használatáért.

— Mi valamivel többet fizetünk két szobáért, — jelentette ki Debrisayné.

— A mistress édes anyja önnek? — kérdezte az aggastyán Monától.

— Nem, de éppen olyan szeretettel és odaadással viseltetik iránlam, mintha édes anyám volna.

— Oh! És bizonyos ön, hogy nem folyik skót vér ereiben?

— Apám skót volt.

Az öreg ur elővette a fiatal leány névjegyét és lassan olvasta: „Miss M. J. Craig."

— Mit jelent ez az M. és J.?

— Mona Joscolyn.

— Hol lakott ura atyja?

— Glasgowban.

— Oh! És hogy hivták az édes anyját?

— Newburgh,

— Jól sejtettem. Az ön atyja John Craig volt, a skót bank hivatalnoka.

— Johnnak hivtak, de körülbelül ennyi minden, a mit tudok róla. Homályosan emlékszem, hogy jó és gyöngéd volt.

— Nos én, én ismertem gyermekkorától fogva. Az én nevem is Craig, Alexandre Craig és testvérbátyja vagyok boldogult atyjának.

— Igazán! — kiáltott föl Mona egészen boldogan, a miért atyjának egy rokonával találkozott. Igy hát ön a nagybátyám?

— Persze hogy az vagyok — felelte az aggastyán komolyan.

(Folytatása következik.)

ott. Ez időszakból eredőnek s a két leányhoz intézettnek vehetjük a következő verset:

Aranyos gyermekim, megyek már!
Szobánkba zord tél hasztalan zár,
Szivem hevétől mérge szünt.
A tüz körül ülünk le rendbe,
Mint angyalkák, egymást szeretve,
Ugy összefonjuk kis kezünk.
Beszélgetünk, játszunk, mosolygunk,
Koszorut kötni lesz csak dolgunk
S boldog kis gyermekek leszünk.
(Szász Károly ford.)

E versek szivélyes, gyermekies, megnyerő hangja Goethének Friderikához való viszonyát a legszebb, legzavartalanabb szinben tünteti fel. Hányszor látogatta meg Goethe az 1770—71-iki tél folyamán a Brion-családot, a rendelkezésünkre álló adatokkal nem lehet eldönteni. Önéletrajza minden látogatását tavaszra tesz s egy szerelmi idyll számára ez az évszak a legkedvezőbb is volt! Egy párszor lehetett a tél folyamán is kint, de gyakoribbakká és huzamosabbakká csak a szebb idők beálltával válhattak látogatásai. Első hosszabb látogatása valószinüleg a husvéti szünidőben volt, 1771. április első felében; akkor történhetett, husvét hétfőjén az a nagy családi összejövetel, melyet Goethe önéletrajzában említ; akkor történt bizonyára szerelmében a legfontosabb lépés, kölcsönös vonzalmuk bevallása. Goethe szerint Friderika sejtette érkezését, szinte várta őt s midőn este nyolcz órakor a paplakra érkezett, az ajtó előtt ülő két leány nem nagyon csodálkozott jöttén s Friderika hallhatólag sugta nénje fülébe: «Nem megmondtam? Ugye itt van?» Reggel — gyönyörü vasárnap volt — korán kiment sétálni Friderikával, majd onnan a templomba mentek; itt az apa kissé száraz beszéde alatt ujra visszaidézte lelkébe Friderika lelkének uralkodó vonásait, ezek: nyugodt derültség, öntudatosság és naivság, előrelátás és jókedv; — e vonások együtt összeférhetetleneknek tetszenek, de bennе mégis egyesültek s őt bájossá tevék. A vendégkoszoru körében s főleg a társasjátékok alkalmával a müvelt, szellemes, ügyesen társalgó, tréfára, bohóskodásra hajlandó, ügyes rögtönzésekre kész Goethe egész fényében csillogott s Friderika mindenütt méltó partnere volt. Ők voltak a társaság lelkei, vezető, összetartó szellemei; részint előre megállapitva, részint egymást átértve s átérezve, mindenben közös akarattal jártak el. Friderika bájos lénye különösen a szabadban érvényesült teljes mivoltában. «Lénye, alakja sohasem vált ki bájosabban, mint ha valami emelkedő gyalogösvényen tovalejtett; magaviseletének kelleme a virágos földdel s arczának elpusztithatatlan derültsége a kék éggel látszott versenyezni. Ezt az üditő éthert, mely őt körülvette, magával vitte haza is; magatartása mindenkire kellemes volt, mindenkit megörvendeztetett. Sétáink alkalmával ugy lebegett, mint egy élettő szellem, ide oda, s kitöltötte a hézagokat, a melyek talán itt, vagy ott előállottak. De legbájosabb volt, ha futott. Miként az őz egészen betölteni látszik hivatását, ha a sarjadzó vetések felett könnyedén tovaszökell, lényét ő is akkor látszott legvilágosabban kifejezni, ha valami elfeledt dolgot előhozni, valami elveszettet megkeresni, egy távollevő párt előhivni, valami szükséget megrendelni könnyü futással tovasietett. De sohase szaladt lélekszakadva s teljes egyensulyát mindig megőrizte.» Midőn Goethe Gesenheimből eltávozott, Friderika vidám szivvel boczátá őt el; «ő meg volt az én szerelmemről győződve, miként én az övéről és a hat óra nem látszott számunkra távolságnak.» E tartózkodása alatt irhatta *Friderika* czimü versét:

Azt érzi ő, mit én is érzek;
Szivét játék közben nyerém meg,
Az angyal szive most enyém.
Te adtad, sors, az üdvöt nekem,
Ne engedd, óh, hogy összetépjem,
Maradjak méltó hive én!

S a boldog együttlét után az «Üdvözlet és bucsu» czimüt.

Strassburgba visszatérve, néhány könyvet szed össze Friderika számára s pár barátságos szó kiséretében elküldi neki. A válasz nem soká késett reá; tartalma, rálya természetes, kedves, szivből jövő volt s igy az a kellemes benyomás, melyet egyénisége reá gyakorolt, nemcsak továbbra is megmaradt, hanem egyre felujult. Ettől fogva élénken folyt köztük a levelezés.

Májusban ujabb családi összejövetel volt, ez alkalommal Goethe hosszabb ideig, 5—6 hétig tartózkodott Sesenheimban. A vigság, tréfa, bohóskodás tetőpontját érte el; Goethe határtalanul boldog volt kedvese oldalán. «Egyedül a társaság számára látszottunk élni s kölcsönösen csakis egymás számára éltünk». S mig korábban, a társasjátékok alkalmával Goethe mindenképen igyekezett kikerülni, hogy Friderikát ne kelljen megcsókolnia, most már eltünt a babonás aggodalom, melyet állitólag egy strassburgi leány átka keltett benne s midőn alkalom nyilt, hogy kedvesét megcsókolhassa, nem mulasztotta azt el s még kevésbbé tagadta meg magától e gyönyör ismétlését. Egy kevesет táncoltak is, de minthogy Friderikának, gyönge egészsége miatt, a tánczól lehetőleg tartózkodnia kellett, csakhamar otthagyták a mulatókat és sétálni mentek s ama csöndes helyen, az erdős domboldalon, forró ölelések közt, biztositották egymást szerelmük, hüségök felől. Goethe boldogsága tetőpontján állott.

A kirándulások vidékre, falukba, városokba, rokonokhoz, a közeli Rajna-szigetekre, napirenden voltak; elmentek keresztelőkbe, lakadalmakba s más ünnepélyekre. Bohó csinyek is sürün követték egymást, ezekben Goethe kifogyhatatlan volt, már az egész faluban ismerték csinyjeiről, dévajkodásairól. «Az együttlét szokása mindjobban megerősödött bennem, irja Goethe ez időből, ugy tartották, hogy én a családhoz tartozom. Ráhagyták a dolgot a nélkül, hogy kérdeznék, mi lesz belőle; ugy hitték, hogy teljesen megbizhatnak ugy a Friderika érzületében, mint az én becsületességemben.» Ha Goethe tanulmányai vagy más dolgai miatt visszavisszatért Strassburgba, a távolság csak ujabb tápot adott vonzalmuknak. «A távolban Friderika csak értem dolgozott s valami ujabb mulatságot tervezett visszatértem idejére: én csak számára tettem-vettem, hogy valami uj ajándékkal, uj ötlettel megint uj legyek előtte. Ekkor jöttek divatba a festett szalagok; én mindjárt festettem neki egy pár darabot s elküldtem egy kis költeményuyel együtt, minthogy ekkor a tervezettnél hosszabb ideig kellett távolmaradnom.» Majd Friderikáék bejöttek néhány napra Strassburgba ottani rokonaik látogatására; Friderika, bár nem illett be teljesen az elegáns nagyvárosi keretbe, ott is a régi kedves, természetes leány volt, maga után vitte a társaságot s Goethe, ki folyton mellette volt, szivesen segédkezett neki ebben, mindent elkövetett a mulattatásukra.

De a boldogság közepette Goethe egyszer csak kezdett fölébredni mámorából. Higgadtabb óráiban, midőn a szenvedély egy perczre elpihent, előtámadt az ész s föltette neki e kérdést: hová visz ez a szenvedély? meddig akarsz még menni benne? vagy a mint ő önéletrajzában képlegesen kifejezi: álomlátásai voltak, a melyekben Friderika sápadtan, az átoktól találva jelent meg előtte, — ő maga pedig ajkai után szivét, szive érzelmét is megátkozva érezte. S Goethe félni, fázni kezdett; esze azt sugta neki, hogy e fiatalos szerelem nem lehet tartós, nem lehet örökkévaló, — szive pedig kimondhatatlan gyönyörben uszott a kedves leány oldalán, sőt ha csak rágondolt is. «Szenvedelyem nőtt, minél jobban megismertem a derék leány értékét s az idő közeledett, midőn mindezt a kedvest és szépet, talán örökre, el kellett veszitenem.»

A lelkében lefolyt proczesszust, a küzdést, habozást, tétovázást, reményt és kétséget jól láthatjuk Salzmann strassburgi árvaszéki ülnökhöz, asztaltársaságuk főnökéhez ez idő tájban irt leveleiből: «Lelkem olyan, mint a szélkakas a torony tetején; forogj, forogj! — s ez igy megy az egész nap», — irja egyikben. «Szivem állapota különös; érzem kedves barátom, hogy egy hajszállal sem vagyunk boldogabbak, ha elértük azt, a mit óhajtottunk. A pótlék, a pótlék, a mit a sors minden boldogságunkba belekever! Valóban, sok bátorság kell ahhoz, hogy az ember el ne veszitse kedvét!» — irja a másodikban. «Körültem nem nagyon derült szinü a világ; a kicsike egyre betegeskedik s ez az egészet olyan ferde szinben tünteti fel. Ehhez járul az én, sajnos nem egészen *recti conscia mens*-em . . . Pünkösd hétfőjén tánczoltam az idősebbik leánynyal; ugy jártuk, mint a szélvész; egészen elfelejtettem lizamat s ez idő óta jobban is vagyok. S mégis, ha azt mondhatnám, hogy boldog vagyok, — jobb volna, mint mindez» — irja a harmadikban. «A világ oly szép, oly szép! csak élvezni tudnám! Néha ugy boszankodom ezen s predikációkat tartok magamnak a *máról*» — irja a negyedikben.

Habár Goethét aggasztá a Friderikához való viszonya s habár néha szerette volna hegyen-völgyön tullenni, még sem tudta megállani, hogy távollétében rá ne gondoljon is vele ne foglalkozzék. Ritkábban ment ki, de levelezések annál élénkebb volt. «Friderika körülményeit derülten, érzelmeit kellemmel tudta előadni, mig én kedvvel és szenvedélyiyel idéztem lelkem elé az ő kiváló tulajdonait. A távollét szabaddá tett s szerelmem egész nagyságában kinyilt a távoli társalgás által» E közben strassburgi tartózkodása vége felé sietett, a jogi doctorátust augusztus 6-án letette s vissza kellett térnie Frankfurtba. Még egy bucsulátogatást lesz Sesenheimban s ekkori érzelmeit igy festi levelében: «Szemeim lecsukódnak, még csak 9 óra. Fejemben ugy néz ki, mint szobámban; lelkem nem egészen derült Sokkal éberebb vagyok, sem hogy ne éreznem, hogy árnyékok után kapkodok. S mégis — holnap 7 órakor a ló nyergelve van s aztán à Dieu!»

A bucsu rövid s fájdalmas volt. Önéletrajzában ezt irja felőle: «E belső küzdelmek s zavarok közepette még se mulaszthattam el, hogy Friderikát még egyszer meg ne látogassam. E kinos napok emléke nem maradt meg lelkemben. Midőn lóhátról még egyszer kezet nyujtottam neki, könyek ültek szemeiben s szivem elfacsarodott!»

Mi szakitá el Goethét imádottjától? Sokan sokféle feleletet próbáltak erre adni, mert Goethe nem nyilatkozik felőle világosan. Némelyek Friderika betegeskedését vették a szakitás okául, mások a leányok strassburgi tartózkodását, mely nyiltan kimutatta, hogy Friderika nem illik abba a körbe, melyben Goethe forgott, — legtöbben s legigazábban Goethe állhatatlan szivében, csapodár charakterében, kissé önző, kissé hideg gondolkodásában keresik ennek okát. Goethe könnyen s meggondolatlanul rohant a szerelembe, nem gondolva semmi egyébre, csak szive vágyának kielégitésére, csak a szeretés és viszontszeretettés boldogitó érzésére. De eljött az idő, midőn látnia és éreznie kellett, hogy a szerelem nem játék, hanem nagyon komoly dolog, nemcsak az ő szivének egyéni ügye, hanem erkölcsi jellegü kötelezettségekkel is jár. Látta, hogy őt Sesenheimban mindenki Friderika jövendőbelijének nézi. S ő arra, hogy szerelméből levonja a következményeket, gyöngének érezte magát; lehet, hogy még nem tartotta magát a házasságra érettnek, állása se volt, szülei beleegyezését se nagyon reménlhette, fiatal is volt, de a fő az, hogy ő a szerelmet csak ábrándozásnak vette; szabadon átengedni magunkat hajlamainknak, mint a hogy egy müvárgy szemléletének tesszük aztán odább menni — s másutt, másért rajongani: ez volt a költő életelve. Neki a jövő komolyan nem fordult meg a fejében, hanem csakis a költői dicsőség sugaraiban ragyogva; hir- és dicsőségről ábrándozó szivének a Friderika oldalán kinálkozó csöndes boldogság sohase lett volna elegendő kárpótlás; fényesnek igérkező pályáját kellett volna szerelméért félbeszakitania s erre nem érezte magát elég erősnek, azért inkább szerelméről mondott le.

A teljes lemondást, a végleges szakitást nem merte élőszóval, elbucsuzása alkalmával megtenni, hanem Frankfurtból levélben végezte el. Friderika válasza szivét tépte szét.

«Ugyanaz a kéz volt, ugyanaz a gondolkozás és érzés, a mely hozám hajlott, rajtam fejlődött. Csak most éreztem veszteségét igazában és semmi módot nem láttam arra, hogy azt pótoljam vagy bár enyhitsem. Egészen magam előtt láttam őt; egyre éreztem hiányát, s a mi a legrosszabb volt, nem tudtam magamnak megbocsátani szerencsétlenségemet. Margitkát elragadták tőlem, Katinka elhagyott, itt először voltam magam a bünös; a legjobb szivet a legmélyében sebeztem meg s azért a komor bünbánat e korszaka, a megszokott enyhitő szerelem hijával, gyötrővé, sőt elviselhetetlenné vált . . . Mig igy a Friderika sorsa feletti bánat szorongatott, régi megszokásom szerint ismét a költészethez fordultam segitségért; a természetemmé vált költői gyónást folytattam, hogy ez önkinzó vezeklés által érdemeljem ki a belső feloldást.«

E költői vezeklés eredményei Weisslingen és Götz, e gyönge, hütlen szerelmesek alakjai s Klárika és Margit, a tiszta és nemes nőiesség e bájos alakjai: ez vezeti tollát önrajzában is, hogy Friderikát szinte eszményi magaslatra helyezze, Beatricevel és Laurával állitsa egy sorba!

Hogy Friderika, a szerelemittas leányka mit érezhetett Goethe lemondásakor, — senki sem jegyezte fel. A csapás testét-lelkét összetörte; mint Goethe 8 évvel később irja, oly sulyos beteg lett, hogy csaknem életét veszté. Meggyógyult, de szive derüje örökre oda volt, bent örökké vérzett sebe. Nyolcz évvel utóbb, 1779 őszén Goethe Károly Ágost herczeggel Frankfurton, Strassburgon áthaladva, beutazta Svájczot, s ez alkalommal Sesenheimban Friderikát is meglátogatta. Látogatásáról igy számol be szept. 28-án Emmendingenből Steinnéhoz intézett levelében:

«25-én este kissé kitérve az utból Sesenheimba lovagoltam, mig a többiek egyenest folytatták uljokat — s ott ugy találtam együtt egy családot, a mint azt 8 év előtt elhagytam s nagyon szivélyes fogadtatásban részesültem. Miután most oly tiszta és csöndes vagyok, mint a levegő, a jó és csöndes emberek lehelletét nagyon szivesen látom. A család második leánya egykoron szeretett engem, szebben mint érdemeltem s jobban, mint némelyek, a kikre sok szenvedélyt és hüséget pazaroltam; oly pillanatban kellett őt elhagynom, midőn az csaknem életébe került — ő csendesen siklott át ezen s mondá el nekem, hogy ama betegségnek némi nyoma még most is megvan nála; oly rendkivül kedvesen, annyi szives barátsággal viselte magát az első pillanattól kezdve, midőn váratlanul a küszöbön szine elé léptem, ugy hogy csaknem összeütődtünk. Ki kell jelentenem felőle, hogy a legkisebb kisérletet sem tette arra nézve, hogy a régi érzelmet lelkem mélyén fölébressze. Elvezetett engem minden régi lugasba s ott le kellett ülnöm s az oly jó volt. A legszebb holdtölte ragyogott le reánk; én mindent sorba kérdeztem tőle. Egyik szomszédjokat, a ki hajdan müvészi kedvteléseinkben segitségünkre volt, előhivtuk s ő erősitette, hogy a mult héten is tudakozódott felőlem: a borhélyt szintén előkeritettük; találtam régi nótákat, a melyeket leirtam, megvolt a kocsi is, a melyet befestettem; visszaemlékeztünk ama régi jó idő egyes csinyjeire s ugy találtam, hogy oly elevenen élek emlékezetökben, mintha alig egy félévre távoztam volna el. Az öregek is meleg szivvel fogadtak, ugy találták, hogy megifjodtam. Ott töltöttem az éjet s másnap reggel napkeltekor szives Isten hozzádoktól kiserve keltem utra s igy ismét megelégedetten gondolhatok vissza a világnak erre a zugára s békében élhetek magamban e megengesztelődött lelkekkel.»

Lassankint a mozgalmas, sok szép vidám napot látott paplak is elcsöndesült. Olivia férjhez ment (1782) előbb a mama (1786), azután az apa is (1787) meghalt, Keresztély távol paposkodott. Friderika és a kisebb Zsófia atyjok halála után Rothauba, Keresztélyhez vonultak; 1801-ben pedig Friderika sógorához, Marz diersburgi lelkészhez, majd 1805-ben velök Meissenheimba költözött s itt maradt 1813. április 5-én bekövetkezett haláláig. A kik ismertek s érintkeztek vele, mind ugy nyilatkoztak felőle, mint a szeretet, szivnemesség megtestesüléséről. Ott pihen ismeretlen sirjában, de emléke örökké élni fog, mert nagyon szeretett és sokat szenvedett.

Most, midőn a müvelt világ Goethe születésének másfélszázados évfordulóját ünnepli, illő volt futólag megemlékeznünk róla, ki a nagy költőt egy kis időre oly boldoggá tette s kit ő cserében soha el nem muló fénynyel vett körül.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

A hazafias szövetség megalakulása

A hazafias szövetség szervező bizottsága f. hó 27-én délután három órakor a belvárosi Saskörben ideiglenes alakuló gyülést tartott, melyen a polgárság, egyetemi ifjuság és nagyszámu hölgyközönség vett részt. A hatóság képviseletében dr. Vermes rendőrfogalmazó volt jelen. A gyülést *Kornai* István nyitotta meg, a ki ismertette a szövetség czélját és előadta azokat az okokat, a melyek a szövetség megalakulását szükségessé teszik. A magyar ipar érdekében — ugymond — állandó társadalmi mozgalmat kell inditani, a mely egyrészt a nagy közönségnek tudomásra hozza és ajánlja azokat az iparczégeket, a melyek magyar gyártmányt készitenek és hoznak forgalomba, másrészt pedig a polgárságot fölhivja arra, hogy semmifele idegen gyártmányu iparczikkeket ne vásároljanak.

A szövetség nemcsak a magyar ipar védelmével, hanem a közmüvelődés magyarositásával is foglalkozni fog. A magyar nemzeti irodalom, az eredeti magyar szinmüvészet, a magyar zene és dal pártolása és terjesztése, valamint a nyelv- és névmagyarositás érdekében is a legszélesebb körü társadalmi mozgalmat fejt ki, az orfeumok és más ily hasonló jellegü intézetek német előadása ellen pedig a törvénynyel ellenkezésben nem álló minden fegyvert fel fog használni. A nemzeti érzést végül a magyar történelem népszerü ismertetésével és a hazafias szellem terjesztésével kivánja megerősiteni.

A megnyitó után a közgyülés kivánságára *Simay* János iparos elfoglalta az elnöki széket, a melyet a szervező bizottság eddigi működéséről szóló jelentés felolvasása és a tisztikar leköszönése követett. Ezután a közgyülés tizenkét tagu végrehajtó bizottságot választott, mely a szövetség ügyeit a végleges megalakulásig intézi.

Több inditvány előterjesztése és elfogadása után *Brázovay* Kálmán joghallgató bejelentette, hogy az egyetemi ifjuság és az egyetemi kör kebelében a szövetség érdekében számos megjelent egyetemi polgártársával együtt mozgalmat indit és e kérdésben az egyetemi ifjuságot közgyülésre hivják össze.

Végül *Simay* János záró szavában tömör és találó szavakban festette a kisiparosok türhetetlen helyzetét é fölhivta a szövetség tagjait a további együttmüködésre

SPORT.

— **Baden-Baden.** (Az *Egyetértés* tudósitójának táv irata.) A tegnapi utolsó nap ismét meghozta a magyar szinek diadalát. A németeknek féltett 35.000 márkás *nagy akadályversenyét* és a *Chamant-versenyt Hableány*, illetve *Atillának* sikerült megnyerni. Egyedül *Statesman* futott dicstelenül, de mig egyrészt az nincs képességének teljes magaslatán, másrészt igen előnytelenül állt sulyban. A bennünket érdeklő versenyek részletes eredménye a következő:

I. *Chamant-verseny.* 4000 mk. 1000 m. 2évesek. Gróf Festetics Tasziló *Attilája* könnyen 1 hosszal első, Mistake második, Cimicz félhoszszal harmadik. Több ló nem futott. Tot.: 10: 14.

II. *Prinz Hermann Sachsen-Weimar-verseny. Liebelei* könnyen 1½ hosszal első, Bayreuth második, Ivan IV. harmadik, azután Nibu, Trumpf és Statesman. Tot.: 10: 20. Helyre: 20: 28, 34.

III. *Nagy akadályverseny.* 35.000 mk. 6000 m. Miklósfalvi ménes *Hableány* küzdelem után ½ hosszal első, Peteczell második, Kadet harmadik, azután Porridge, Serpenteau, Sonderling, Sonntagsbub, Silk Spider, Albert Edward és Ashtown. Tot.: 10: 24. Helyre: 20: 28, 46, 56.

—

Budapesti lóversenyek.

VIII. nap. Augusztus 27.

—Az *Egyetértés* tudósitójától. —

Rossz idő jár a favoritjátszókra, mert ma a második napja már, hogy a legbiztosabb versenyek favoritjai csak helyre szorulnak.

A tegnapi nap legnagyobb szenzációját *Angely* leveretése képezte, mely 2800 méteren *Iró*-ban leverére talált. Kissé hihetetlenül hangzik ez, de azért ugy van, mert megtörtént. Sokan azzal vélik ezt megmagyarázni, hogy *Angely* igen lassu iramot diktált s igy a finischben *Iró*-nak spedje érvényesült.

Bárhogyan történt is a dolog, annyi bizonyos, hogy sok pénz veszett el a biztosra vett *Angelin*.

Az augusztusi handicapban Gaudriolé helyre hozta minapi rossz futását s hivei bőven kárpótolhatták magukat, mert 5 forintra nem kevesebb, mint 113 frtot fizetett.

Nagy kvótában a *nyeretlen kétévesek eladóversenyében* sem volt hiány, mert *Don Quichotte* öt forintra 83 forintot juttatott csekely számu hiveinek, mig a favorit *Tapoleza* második helyre szorult.

Egyébként az idő ma is kedvezett a versenyeknek s a közönség a megszokott vasárnapi számban volt képviselve.

A részletes eredmény a következő:

I. *Etadó-verseny.* Táv. 1400 méter. Dij 2000 korona. A győztes tulajdonosa gr. *Festetics T.*

1. *Alfréd*	53 kg.	lov.	Kapousek
2. *Grimaldi*	48 »	»	Lovász
3. *Osiris*	55½ »	»	Schejbal
0. Rege	50½ »	»	Szeman
0. Valaki	57 »	»	Kozyiko
0. Franczia Mulató	50½ »	»	Walasek
0. Junius	53 »	»	Rosack
0. Arkangyalát	46½ »	»	Szöbölödi
0. Ijasszony	46½ »	»	Kölling
0. Avar	48 »	»	Luznik
0. Kadmea	50½ »	»	Zangen

Bírói itélet: igen könnyen két hosszal első, négy hosszal harmadik.

Tot.: 5: 19. *Helyre*: 25: 51 és 159.

II. *Háromévesek gátverseny handicapja.* Táv. 2400 méter. Dij 2000 korona.

A győztes tulajdonosa: *Mr. Janoff.*

1. *Banda*	67½ kg.	lov.	Slinn
2. *Plaisirchen*	53 »	»	Rosack
3. *A la greque*	65 »	»	Schejbal
0. Remény	65 »	»	Csompora.

Tot.: 5: 9. *Helyre*: 25: 27 és 28.

Bandát s *Plaisirchent* másfélszeres pénzzel kinálták a könyvesek s igy a fogadások közöttük megoszlottak. A vezetést *Plaisirchen* válalta magára s igen erős iramban haladt előre.

Az utolsó gát előtt könnyen előre tör *Banda* s játszva nyeri meg a versenyt.

III. *Budapesti dij.* Táv. 2800 méter. Dij 10.000 korona.

A győztes tulajdonosa *Péchy A.*

1. *Iró*	55½ kg.	lov.	Scharpe
2. *Angely*	55½ »	»	Hyams
3. *Áruló*	62 »	»	Adams

Bírói itélet: Küzdelem után nyakhosszal első, két hosszal harmadik.

Tot.: 5: 22.

IV. *Vigaszdij.* Táv. 1800 méter. Dij 2000 korona. A győztes tulajdonosa *Dreher A.*

1. *Hangdi an*	46 kg.	lov.	Wilton

Ellenfelek hiányában walkoverben első.

V. *Augusztusi handicap.* Táv. 1000 méter. Dij 6000 korona.

A győztes tulajdonosa gróf *Batthyányi E.*

1. *Gaudriole*	47½ kg.	lov.	Prudames
2. *Perle Rose*	51 »	»	Poole
3. *Feerie*	55½ »	»	Hyams
0. L'Astro	59½ »	»	Huxtable
0. Annuska	59½ »	»	Adams
0. Ronny	57 »	»	Hesp
0 Iris	54½ »	»	Park
0. Pikus	53 »	»	Gilchrist
0. Rund the corner	53 »	»	Sharpe
0. Billnitz	49 »	»	Bulford
0. Maria pia	49 »	»	Wilton
0. Corsica	43 »	»	Slack
0. Részes	42½ »	»	Sands

Bírói itélet: küzdelem után rövid fejhosszal első, három hosszal harmadik.

Tot.: 5: 113. Helyre: 55: 126, 56 és 67.

VI. *Nyeretlen kétévesek eladó versenye.* Táv 900 méter. Dij. 2000 korona.

A győztes tulajdonosa: gróf *Karolyi* Mihály.

1. *Don Quichotte*	51 kg.	lov.	Hyams
2. *Tapoleza*	51 »	»	Cleminson
3. *Fragile*	54½ »	»	Park
0. Limlom	49 »	»	Gilchrist
0. Wild Ealien	51½ »	»	Prudames
0. Borbála	51½ »	»	Poole
0. Fonyód	51 »	»	Bulford
0. Gavotte	47½ »	»	Walaschek
0. Bandita	51 »	»	Travnicek
0. Ariadne	47½ »	»	Lovász
0. Aladin	51 »	»	Slack
0. Pithya	49½ «	»	Wilton
0. Ne engedj	56 »	»	Adams
0. Ördög	49 »	»	Rumbold

Bírói itélet: küzdelem után fejhosszal első, nyakhosszal harmadik.

Tot.: 5: 83. Helyre: 25: 158 és 52.

VII. *Nyeretlen kétévesek dija.* Táv. 1000 m. Dij 3000 korona.

A győztes tulajdonosa: *Dreher J.*

1. *Marchioness*	54½ kg.	lov.	Adams
2. *Felleg II.*	54½ »	»	Huxtable
3. *Hirondelle*	54½ »	»	Park
0. Delczeg	56 »	»	Gilchrist
0. Li Hu Csang	56 »	»	Wilton.
0. Avar II.	56 »	»	Rumbold
0. Balambér	56 »	»	Sharpe
0. Malice	54½ »	»	Chaloner
0. Alencon	56 »	»	Hesp
0. Ladi Kildare	54½ »	»	Cleminson

Bírói itélet: könnyen két hosszal első, egy hosszal harmadik.

Tot. 5: 11. Helyre: 25: 33, 68 és 45.

TÁVIRATOK.

Madrid, aug. 27. A caldelas-i (Pontevedra tartomány) egészségügyi kordon egyik katonájára portugál területről rálőttek és megölték. A vizsgálatot megindították.

Konstantinápoly, aug. 27. Az itteni egészségügyi tanács, tekintettel arra az Odesszából érkezett hirre, hogy Skobelovka helységben, az asztrakáni kerületben 40 ember betegedett meg és 20 halt meg pestisben, szigoru orvosi vizsgálatot rendelt el az Asov-ból és a Fekete-tenger ázsiai partvidékéről jövő provenienciákra.

Birmingham, aug. 26. Chambrlan gyarmatügyi miniszter Highburghan, hol a nyáron át tartózkodik, beszédet mondott, melyben sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy ama tárgyalások ellenére, melyeket a legutóbbi három hó alatt Krüger elnökkel folytattak, csak igen kis haladás konstatálható és a válság még mindig megoldatlan. Chamberlain kifejtette, hogy Krüger elnök, kinek javaslatai — a mint ő azt maga is tudja — elfogadhatatlanok, vonakodik Angliának konczedálni azt a jogot, hogy az általa javasolt reformok jellegét megvizsgálhassa. Az egész világ elismeri, hogy az Anglia által kivánt reformok észszerüek. *Krüger elnök választhat háboru és béke között. A helyzet sokkal fenyegetőbb, sokkal feszültebb, mintsem hogy hosszabb időn át tarthatna.* Ha mégis igy volna, akkor az angol kormány nem fog megállani a most kinált felté telek mellett, hanem igyekezni fog oly feltételeket elérni, melyek Angliának véglegesen biztositanák Dél-Afrikában az uralkodó hatalom pozicióját.

A közönség köréből.

Dr. GROSSMANN kiérd. kórházi

szem- és fülészeti főorvos nyaralási helyéről visszatért és orvosi működését ismét megkezdte. **Váczi-utcza 15. sz.**
26632

Felelős szerkesztő: ***Dienes Márton.***

Tulajdonos és kiadó:

„Egyetértés" Hirlapkiadó, Irod. és Nyomda-Részv.-társaság.

SZINHÁZAK és MULATSÁGOK.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Az Opera szeptember 15-ig zárva marad.

NEMZETI SZINHÁZ.
A szinház augusztus 31-ig zárva marad.

NÉPSZINHÁZ.
Budapest, 1899 aug. 28-án.
A görög rabszolga.
Operette 3 felv. Irta Owen Hall. Ford. Makai E. és Pásztor A. Zenéjét szerzette Sidney J.
Személyek:

Antónia	Szelepcsényi
Iris	Hegyi
Pomponius	Solymosi
Heliodorus	Kovács
Aspasa	Küry
Archiás	Kemedich
Diomed	Raskó
Silvius	Lubinszky
Manlius	Ujvári
Lollius	Várnai
Curius	Ternyei
Melanopis	Izsóné

Kezdete 7½ órakor.

KISFALUDY SZINHÁZ
Budapest, 1899 aug. 28-án.
Sulamith
Jeruzsálem leánya.
Opera 4 felvonásban.
Kezdete 7½ órakor.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.
Igazgató Feld Zsigmond.
Budapest, 1899 aug. 28-án.
A szinfalak varázsa.
Bohózat 5 képben.
Kezdete 7 órakor.

VÍG-SZINHÁZ.
A szinház augusztus 31-ig zárva marad.

MAGYAR SZINHÁZ.
Budapest, 1899 aug. 28-án
B. A. L. E. K.
(Cabinet Piperlin.)
Operett 3 felv. Irták H Raymond és P. Burani Zenéjét szerzette Hervé. Forditották Rákosi V. és Makai Emil
Személyek:

Piperlin	Boross
Merlingard	Szilágyi
Bardinel	Vidor
Vetiver	Gyreth
Raussignac	Rózsahegyi
Leó	Odry
Colombe	Ledofsky
Zenaide	Vlád
Céline	Rózsa
Anita	Aranyossy
Corinna	Varga
Dorottya	Simon
Lélia	Hében

Kezdete 7½ órakor.

BUDAI SZINKÖR.
Budapest, 1899 aug. 28-án.
Hegedüs Gyula ur vendégfelléptével.
OTHELLÓ.
Tragédia 5 felvonásban.
Kezdete 7 órakor.

FOLIES CAPRICE
VI., Révay-utcza 18. sz.
Die Champagnernymphe.
Von H. Leitner.
9 órakor. Ezt megelőzi: 9 órakor.
Szenzációs ujdonság!
Csendélet az államfogházban.
Eredeti énekes bohózat. Irta egy államfogoly. Zenéjét szerzette Knoch A. Rendező Rott S.
„Les Esperanza"
chante, musique et danse espagnole.

Somossy Mulató
(Nagymező-utcza). 36512
ALBRECHT FERENCZ bérlő.
A mulató 16 fokig szellőztetve van.
Kezdete 8 órakor. Vége 12 órakor.
A mulató villanyos világitása Wüste és Rupprecht czég által épült saját gépei által eszközöltetik.
Ma, nagy előadás
egész uj szenzációs müsorral.
Der Heiratsschwindler
énekes bohózat 1 felv. Előadja az ujonnan szerződött bohózat társulat.
SIRENEN nővérek
ének kettős.
Mdlle Carola Syr
excentricus énekesnő.
Nagy siker! Szenzációs! Billward Leo komikus büvész, Arry Harry zenebohócz, Milton fivérek phenomenális mutatványai a háromszoros nyujtón, Wischinskaja Anna nemzetközi énekesnő, Kline Sándor a legjobb hasbeszélő setáló automatikus babáival.
Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagy dohány tőzsdéjében Károly-körut 26.

HUNGARIA SZÁLLODA 5080
Ma este az etteremben
Radics Béla
ismert kedvelt zenekarajátszik
Kezdete 8 órakor

„Henneberg-selyem"
— csak akkor valódi, ha közvetlen gyáraimból rendelik —
35250
fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb.)
Ruhák s blouzokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállitva.
Minták postafordultával.
Magyar levelezés. Sváczba kétszeres levélbélyeg ragasztandó
Henneberg G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

Ezen hirdetési rovatban minden szó egyszeri beiktatása közönséges petit betükből 2 krral, s compact betükkel szedve 4 krajczárral fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

Minden hirdetésre felvilágositás ad a kiadóhivatal ingyen. Czimmel ellátott hirdetések minden közlése után még 30 kr. bélyegilleték is fizetendő.

TELEFON 6354. Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel a válaszra szükseges levélbelyeg vagy levelezőlap beküldetik es a hirdetes alatt allo szam közöltetik. TELEFON 6354

Kis hirdetéseket

elfogad az Egyetértés számára a központi hivatal Papnövelde-utcza 8. sz. és a következő fiók kiadóhivatalok:

Brener nővérek dohánytőzsdéje VI. ker., Teréz-körut 54. szám.

Burger Vilmosné dohánytőzsdéje Andrássy-ut 51. (Oktogon.)

Deutsch Julia dohánytőzsdéje József-körut 50. sz., (Baross-utcza sarkán.)

Nemecsek A. dohánytőzsdéje IV. Petőfi-tér 3. szám.

Toldi Lajos könyvkereskedése Buda, II., Fő-utcza 2. szám,

valamint minden **hirdetési iroda.**

Kiadóhivatali üzenet.

Tudakozódásoknál csakis olyan levelekre válaszolunk, a melyekért a válaszbélyeg beküldetett.

Jeligés hirdetéseknél a hirdető a kiadóhivatal előtt ismeretlen.

Eladás.

Használt és uj pénz-szekrények rendkivüli olcso áron kaphatók a bécsi pénzszekrénygyár raktárában. **Budapest, V., Bálvány-utcza 6. sz.** 31885

Jó forgalmu péküzlet egy vidéki nagyobb városban, családi körülmények miatt kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 7764

Uj találmányaimat betegség miatt odadom csak gazdag vállalkozónak, ki a biztosan befolyó több százezer forintnyi haszonból nekem is juttasson valamit. Kimutatom, hogy elég tekintélyes vagyonomat is régibb találmányaimból szereztem. Leveleket „Nagy szerencse" czimzéssel e lap kiadóhivatala továbbit. 11122

Eladó muzeum. Képtáramnak nagyérdekü képeit lemásoltattam és eladom a muzeumomban fölöslegessé vált **eredeti** érmek, fegyverek, szobrok, másodpéldányaival. Erték negyvenezer forint. E gyüjtemény nagyobb városokban kiállitva évi tizezer forintnál többet jövedelmezhet. A vevő által folytatható képmásolások és kiadványok is jövedelmeznek évi több ezer forintot. Levélbeli ajánlat: „**Történelmi képtár**" czimmel e lap kiadóhivatalába irandó. Közvetitők jól dijaztatnak. 11123

Előkelő kávéház nagy forgalmu helyen, a város központján, **családi körülmények miatt sürgősen és igen jutányosan eladó.** Czim a kiadóhivatalban. 11167

Eladó ház Ujpesten. Egy uri ház, két külön lakással összesen 8 szobával, két konyha s teljes mellékhelyiségekkel, kert s parkirozott udvarral a vasut állomás közelében jutányosan eladó. Telek kifizetve. Czim a kiadóhivatalban megtudható. 11136

Eladom olcsón, vagy elcserélem tizenötezer forint értékü butoraimat, ezüstömet, ékszereimet, birtokért, vagy házért. Leveleket „Nagyszerencse" czimzéssel e lap kiadóhivatala továbbit. 11124

Egy jó forgalmu fűszer- és vegyeskereskedés, kezelésre azonnal átvehető. A reflectans keresztény, nagykoru legyen. Czim a kiadóhivatalban. 7751

Alkalmazást keres.

Házmesteri állást keres gyermektelen házaspár, jelenleg is ily minőségben. Czim a kiadóhivatalban. 11169

Stabil gépész, kinek kitünő gyakorlati bizonyitványai és oklevelei vannak, alkalmazva volt már nagy üzemü malomban, gyárban és gazdaságban, megfelelő állást keres magának bárhol az országban, a gépkezelésen tul elvállalja az üzlet szellemi vezetését is, és ha kivántatik megfelelő **óvadékot** is képes letenni. Közvetitők jól dijaztatnak. Leveleket és ajánlatokat „**Szakember**" czimen kérek e lap kiadóhivatalához. 11139

Fiatal házaspár házmesteri állást keres. Kisebb óvadékot is adhat. Ajánlatot a kiadóhivatalba kér „**Házmester**" jelige alatt. 11164

Alkalmazást nyer.

Nevelőnőnek 2 fiam mellé, házias, keresztyén kisasszonyt keresek, ki az I-ső gymn. osztály és franczia nyelv oktatására képes. Czim a kiadóhivatalban. 36615

Különféle.

Erényi-féle Satanella orém Bárdi Gabriella Ő Méltósága legkedveltebb arczkenőcse. Bámulatos hatásu szeplőknél, májfoltnál, pattanásoknál. Czim a kiadóhivatalban. 36192/II.

Teljes ellátásba vesz egy középisk. tanár a középiskola alsóbb osztályaiba járó tanulókat. Levelek **Educatio** czimmel kéretnek a kiadóba. 7770

Hirdetmény. Magyar királyi államvasutak 113869/CI. szám. Osztrák-magyar vasuti kötelék. Közvetlen dijtételek czukorrépára, valamint répaszeletre. Az osztrák-magyar vasuti kötelék II. rész 2. dijszabási füzetéhez 1899. évi január 1-től érvényes függelék 67, 68, 69 és 71. tételszáma alatt magyar feladási állomásokról osztrák leadási állomásokra szállitandó czukorrépára, valamint a forditott viszonylatban szállitandó répaszeletre és mésziszapra foglalt rovatolási dijtételek 1899. évi szeptember hó 1-ével érvényen kivül helyeztetnek. Ezen dijtételek helyett a fenti függelékhez kiadandó 1899. évi szeptember hó 1-től érvényes I. pótlék utján uj dijtételek lesznek életbe léptetve. Budapest, 1899. évi augusztus hó 5. A magyar királyi államvasutak, a reszes vasutak nevében is. 1369

Pályázatok

(a Budapesti Közlönyből.)

Kalocsai kir. tvszéknél segédtelekkönyvvezető. **Török-becsei** királyi jbiróságnál irnok. **Nagybereznai** kir. jbiróságnál segédtelekkönyvvezető. **Beregszászi** kir. tvszéknél biró. **Balassagyarmati** magy. kir. pénzügyigazgatóságnál fogalmazó gyakornok. **Devecseri** kir. jbiróságnál albiró. **Vingai** kir. adóhivatalnál adótiszt. **Hódsághi** kir. adóhivatalnál pénztárnok. **Varasdi** k. adóhivatalnál adótiszt. **Szigetvári** k. jbiróságnál irnok. **Tordai** kir. tvszéknél aljegyzői irnok és dijnok. **Topánfalvai** kir. jbiróságnál albiró és irnok. **Gyulafehérvári** kir. jbiróságnál aljegyző. **Muzslai** kir. jbiróságnál aljegyző. **Szerencsi** kir. jbiróságnál telekkönyvvezető. **Hevesi** kir. jbiróságnál végrehajtó. **Kolozsvárvárosi** k. jbiróságnál aljegyző. **Bethleni** kir. jbiróságnál albiró és irnok. **Deési** kir. tvszéknél biró. **Nagy-ilondai** kir. jbiróságnál aljegyző és irnok. **Mócsi** k. jbiróságnál aljegyző. **Bánffyhunyadi** kir. jbiróságnál segédtelekkönyvvezető. **Gyulai** kir. tvszéknél hivatalszolga. **Nagyszebeni** kir. jbiróságnál biró. **Dévai** m. kir. dohányáru raktárnál hivatalszolga. **Módosi** k. jbiróságnál segédtelekkönyvvezető. **Székesfehérvári** orsz. javitó intézetnél családfő. **M.-szigeti** kir. tvszéknél irodatiszt. **Beregszászi** m. k. pénzügyigazgatóságnál titkár. **Zólyomi** kir. jbiróságnál aljegyző. **Kassai** m. kir. állami felső ipariskolánál szertári szolga. **Marosludasi** m. kir. adóhivatalnál gyakornok. **Veszprémi** m. k. pénzügyigazgatóságnál számgyakornok. **Igali** kir. jbiróságnál telekkönyvvezető. **Brassói** kir. jbiróságnál aljegyző. **Veszprémi** k. tvszéknél segédtelekkönyvvezető. **Győrszentmártoni** k. jbiróságnál aljegyző és dijnok. **Pozsonyi** királyi adóhivatalnál adótiszt. **Lugosi** kir. adóhivatalnál gyakornok. **Nagyszalontai** királyi jbiróságnál végrehajtó. **Székelyhidi** k. jbiróságnál végrehajtó. **B. ujfalui** k. jbiróságnál végrehajtó. **Temesvári** m. kir. pénzügyigazgatóságnál számgyakornok. **Kaposvári** k. adóhivatalnál adótiszt. **Kézdivásárhelyi** kir. tvszéknél telekkönyvi átalakitó dijnok. **Békési** királyi jbiróságnál végrehajtó. **Marosvásárhelyi** királyi ügyészségnél hivatalszolga. **Maros-ilyei** m. kir. adóhivatalnál adótárnok, ellenőr, 2 adótiszt és hivatalszolga. **Miskolczi** m. kir. pénzügyigazgatóságnál végrehajtó. **Kolozsvári** kir. kataszteri igazgatóságnál becslő biztos. **Tordai** királyi tvszéknél irodaigazgató. **Nagyváradi** m. kir. babaképezdénél tanársegéd. **Maros-ludasi** k. jbiróságnál albiró és irnok. **Sárvári** kir. jbiróságnál albiró és irnok. **Alsó-kubini** k. jbiróságnál telekkönyvi átalakitó dijnok. **Debreczeni** k. pénzügyigazgatóságnál fogalmazó gyakornok. **Kőrösbányai** kir. jbiróságnál albiró. **Szászvárosi** kir. jbiróságnál albiró és irnok.

Mad. M. WEISS

csász. és kir. udv. szállitó

Bécs, I., Neuer Markt 8. Mezzanin.

12 éremmel kitüntetve.

Párisi füzők (corset)

A füzők ára 10 frttól feljebb. Levélbeli megrendeléseknél kérjük a következő adatokat czentiméterekben: 1. a mell és hát egész bőségét; 2. a derék bőségét; 3. a csipők bőségét; 4. a derék bőségét a karok alatt a derékhajlásig. A mérés a ruha felett történjék levonás nélkül. **Vidékre csak utánvéttel vagy készpénzre küldünk.** 35223

Sneidig egyenruhákat

készit 36581

BLUM SÁNDOR

BUDAPEST,

IV., Váczi-utcza 12. szám.

A szabadalmazott

„FAIRBANKS" mérlegek

százados rendszerüek, tolósulyos fémmérőkarral birnak és a hid minden pontján egyenlően mérlegelnek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket, különösen gazdák-, gazdaságok, községek és uradalmak részére a legjobb meggyőződéssel ajánlhatjuk. **Gazdasági egyesületi tagok kedvezményben részesülnek.** 35489

„Fairbanks" mérleg- és gépgyár részvény-társaság

Budapest, Andrássy-ut 14. Gyár Váczi-ut 156.

Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz Andrássy-ut 41. szám intézendők.

Magyar Könyvtár.

Szerkeszti: **Radó Antal.**

Eddigi számaiban a következő

verses művek

jelentek meg:

(A verses szinmüvek a szinmüvek jegyzékében találhatók.)

Ábrányi Emil. Márczinsi dalok és egyéb költemények. (85. szám.)
Arany János válogatott balladái. (11—12. szám) Riedl Frigyes bevezetésével. Iskolai kiadás.
Arany János. Toldi. (69—70. sz.) Isk. kiadás.
Arany János kisebb költeményeiből, szemelvények. Rendezte és bevezetéssel ellátta **Moravcsik Géza** (74—75. sz.) Iskolai kiadás.
Arany János. Toldi estélye. Bánóczi József bevezetésével. Iskolai kiadás. (87—88. sz.)
Arany János. Szemelvények Toldi szerelméből Moravcsik Géza bevezetésével. (102—105. sz.) Iskolai kiadás.
Arany János. Első lopás. Jóka ördöge. Komáromy Lajos bevezetésével. (101. sz.) Iskolai kiadás.
Arany János. Katalin. Keveháza. Szent László füve. Bevez. ellátta **dr. Radnay Rezső.** (Isk. kiad.) (121—122. sz.)
Berzsenyi Dániel válogatott versei. Bevezetéssel. (3. szám)
Csokonai Vitéz Mihály. Dorottya. Négyessy László bevezetésével (10. szám.)
Coppée. A kovácsok sztrájkja és más elbeszélő költemények. Ford. **Radó Antal.** (4. sz.)
Gvadányi. A peleskei nótárius. Kardos Albert bevezetésével (79. sz.)
Kisfaludy Károly válogatott költeményei. Bánóczi József bevezetésével. (19. sz.)
Kölcsey Ferencz válogatott meséi. Négyessy László bevezetésével. (95. sz.)
Kuruczvilág költészete. Szemelvények. Szerk. **Kardos A.** (12.)
Magyar népballadák. Rendezte és bev. **Morvay** Gy. (52.) előszavával. (49. sz.)
Szabolcska Mihály. Versek. (34. sz.)
Tennyson. Arden Enoch. Költői elbeszélés. Ford. Lőrinczi (Lehr) Zsigmond. (50. sz.)
Virág Benedek válogatott költeményei. Kiadta **Zlinszky Aladár.** (115. sz.)
Zrinyi Miklós. Szigeti veszedelem. Bánóczi József bevezetésével (8. sz.)

Egy-egy szám ára 15 kr.

A megrendelésnél elég a füzet számára hivatkozni. Az ár beküldése után bármely füzetet bérmentve küld a kiadó:

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

könyvkereskedése

Budapest, VI., Andrássy-ut 21. szám,

de megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben is.

Magyar királyi államvasutak.

17068/99. szám.

Hirdetmény.

A termesgőzhajók nyári menetrendje Fiume—Velencze és Fiume—Ancona között.)

Fiume és Velencze között a legnagyobb kényelemmel berendezett gyorshajók közlekednek, melyek az I. helyen kivül még külön luxus osztálylyal is birnak, melyek külön teremmel, kitünő ágyakat tartalmazó kabinokkal, dohányzó teremmel és villamosvilágitással vannak ellátva.

A Fiume-Ancona között közlekedő gőzhajó a termen kivül még egy kisebb 4 háló-helylyel ellátott családi teremmel (salon privé) is bir, mely külön megrendelhető.

Ezen termeshajók nyári menetrendje folyó évi márczius hó 15-től 1899. évi október 31-ig a következő:

Fiuméból indul Velenczébe minden kedden és szombaton 8 órakor este, csatlakozásban a Budapestről este érkező gyorsvonathoz, érkezés Velenczébe másnap reggel 7 órakor.

Velenczéből indul Fiuméba minden hétfőn és csütörtökön este 7 óra 30 perczkor a Szt.-Márk-térről, érkezik Fiuméba másnap reggel 6 óra 30 perczkor, csatlakozásban a Budapestre reggel induló gyorsvonathoz.

Fiuméból indul Anconába minden hétfőn és csütörtökön este 8 órkor, csatlakozásban a Budapestről este érkező gyorsvonathoz, érkezés Anconába másnap reggel 6 órakor, csatlakozásban a Rómába induló gyorsvonathoz.

Anconából indul Fiuméba minden szerdán és szombaton este 8 óra 30 perczkor, csatlakozásban a római, nápolyi és bolognai gyorsvonatokkal, érkezés Fiuméba másnap reggel 6 óra 30 perczkor, csatlakozásban a Budapestre reggel induló gyorsvonathoz.

A tengeren való hajóátkelés 10 órát vesz igénybe.

Fiuméból Anconáig vagy Velenczeig gőzhajón fizetendő:
a luxusosztályban ágygyal együtt ... 16 kor.
az I. helyen ágygyal együtt ... 12 kor.
a III. helyen ... 6 kor.

Bécs államvasut és északi vasut p. u. és Fiume közt Budapesten át alábbi menetdijak fizetendők és p. a gyorsvonaton I. oszt. 36 kor. 70 fil. II. oszt. 24 kor. 40 fil. és a személyvonaton III. oszt. 11 kor. 80 fil. Ezen jegyek 8 napig érvényesek, mely idő alatt az utazás Budapesten láttamozás mellett tetszés szerint megszakitható.

A fentebbi utirányon át Olaszországba közvetlen gyorsvonatu menetjegyek is kiadatnak következő árakon:

Budapest—Firenze	Fiume Velenczén át	I. oszt. 75·80 frc	II. 55·45 frc	III. 30·15 frc.
„ —Genua		„ 92·50	„ 67·25	„ 36·55
„ —Milano		„ 71·95	„ 52·85	„ 28·70
„ —Turin		„ 92·25	„ 67·10	„ 36·45
„ —Nápoly	Fiume Anconán át.	„ 104·45	„ 75·55	„ 41·05
„ —Róma		„ 76·05	„ 55·65	„ 30·30

Ezen jegyeken kivül Budapestről, Battaglia, Bologna, Brindisi, Livorno, Padua, Pisa, Verona állomásokra is adatnak ki közvetlen menetjegyek.

Bővebb értesités nyerhető a magy. kir. államvasutak városi menetjegy-irodáiban és a Cook-féle utazási irodában, a „Courir" nemzetközi utazási irodában, Abbaziában és Bécsben „Schenker és társa" czégnél Budapesten és Bécsben és Antonio de Paoli czégnél Velenczében, valamint a „Stangen"-féle utazási irodában Berlinben.

Budapest, 1899. augusztus 3.

Az igazgatóság.

1329 (Utánnyomás nem dijaztatik.)

NEMZETI ISKOLA

FÜGGETLEN POLITIKAI TANÜGYI UJSÁG.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:	Helyettes szerkesztő:
BENEDEK ELEK.	**FÖLDES GÉZA.**

A **NEMZETI ISKOLA** az **egyetlen politikai** tanügyi ujság, mely minden politikai párttól függetlenül, hatodik éve szolgálja a **tanitók és tanárok erkölcsi és anyagi érdekeit.** Független lefelé és fölfelé egyaránt s **bátor szókimondása** a tanitók és tanárok körében méltán emelte páratlan népszerüségre. Az összes tanügyi lapok közt ebben olvashatók a **legfrissebb és legalaposabb** tanügyi értesülések. 1064

A **NEMZETI ISKOLA** előfizetési ára:

Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utcza 5 a.

EMKE DALOSKÖNYVEK.

Szerkesztette: **DEÁK GERŐ.**

Négyszólamu vegyes karok gyüjteménye.

Tartalma: Imák és fohászok, 16 dal Gyászhangok, 5 dal. Nemzeti dalok, 13 dal. Népdal-egyvelegek, 12 dal. Vegyes dalok, 18 dal. Indulók, 7 dal. — Összesen tehát 71 négyszólamu (hangjegyes) oly dalszerzemény, melyek legtöbbje e gyüjteményben jelenik meg először.

Ára füzve 1 frt 20 kr., diszkötésben 2 frt.

Két- és háromszólamu komoly és vig dalok gyüjteménye.

Tartalma: Imák és fohászok, 19 dal. Nemzeti dalok, 18 dal. Népdalok, 121 dal. Bordalok, 20 dal. Vegyes dalok, 13 dal. Indulók, 8 dal.

Ára füzve 80 kr., diszkötésben 1 frt 50 kr.

Megjelentek és kaphatók:

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedésében Budapest, Andrássy-ut 21.

Magyar királyi államvasutak.

Keletnémet-magyar vasuti kötelék.

116842/99. CII. 1370

Hirdetmény.

Helyesbitések a kötelék dijszabási II. rész f. évi junius hó 1-től érvényes 1. füzetéhez.

Oldal száma	Viszonylat		Dijszabási osztály illetőleg kivételes dijszabás	Dijtételek Jelenleg (fillér)	Dijtételek Helyesbitve (fillér)
49	Eperjes	Frankfurt a/O.	A1	498	489
54	Igló	Landsberg a. W.	I	649	699
59	Komárom	Eydtkuhnen	B	—	720
60	„	Kreuzburg O. S.	Gyorsáru	1389	1366
63	Liptó-Szt.-Miklós	Breslau Oberschl.	Sp. T. II	177	174
62		Breslau Oberhafen	„	174	178
63	„	Brieg	„	178	159
63	„	Bramberg	„	159	267
63	„	Bunzlau	„	267	213
63	„	Casel Oderhafen	„	213	132
63	„	Cüstriner-Vorst.	„	132	263
63	„	Danzig-Hauptb.	„	263	—
63	„	„ lego Tr.	„	—	323
63	„	„ Oliv Tr.	„	323	324
63	„	„ Weichselbhf.	„	324	325
63	„	Dobrilugk-K	„	325	268
63	„	Elbing	„	268	322
63	„	Eydtkuhnen	„	322	330
63	„	Frankenstein i/Sibt.	„	3 0	169
63	„	Frankfurt a/O.	„	169	260
71	Német-Bogsán	Görlitz	I	1041	1097
72	„	Rawitsch	Sp. T. II	434	334
79	Poprád-Felka	Berlin	A1	494	499
80	„	Liegnitz	B	204	304
82	Pozsony-Dynamitgyár	Schoppinitz R. 5. 21. E.	A1	212	222
94	Szeged	Lauchhammer O. S. E	B	510	496
101	Verciorova	Beuthen R. O. U. E.	Gyorsáru	1889	1879
103	Zimony	Beuthen R. O. U E.	Sp. T. I	376	373
103	„	Breslau M. F. B.	II	839	833
105	Zsolna loco	Görlitz	Sp. T. II	186	196
107	„ trs	„		183	193
107	„ „ fiók p. u.	„	A2	260	260
122	Pozsony-ujváros trs	Berlin	A. T. 2 a.	477	523
122	„ „	„	A. T. 2 b.	430	467
122	Pozsony-ujváros loco	„	A. T. 2 a.	480	526
122	„ „	„	A. T. 2 b.	433	470
187	Forro-Encs	Myslowitz	A. T. 15 b.	366	261

Fenti helyesbitések f. é. augusztus hó 20-tól, illetőleg a mennyiben dijemelések állanak be, csak f. é. október hó 1-től érvényesek.

Budapest, 1899 augusztus 1.

A m. kir. államvasutak igazgatósága.
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magyar királyi államvasutak.

121097/99 sz. 1372

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1899. év folyamán visszanyert és még visszanyerendő pályafentartási és vágány épitési czélokra már nem használható:

mintegy 700 tonna különféle ócska aczélsin
„ 3000 „ belföldi „ vassin és
„ 3400 „ külföldi „ vassinnek

eladása czéljából nyilvános pályázatot hirdet, kiköttetik azonban, hogy a magy. kir. államvasutak részéről ezen mennyiségekre nézve, melyek korlátlanul nagyobbak vagy kisebbek lehetnek, semminemü kötelezettség nem vállaltatik s hogy vevő az 1899. év végéig tényleg rendelkezésre álló mennyiségeket tartozik a felajánlott egységárakon átvenni.

Ezen sinek a magy. kir. államvasutak valamely állomásán bérmentve, kocsiba rakva és hivatalból lemázsálva azon részmennyiségekben bocsáttatnak a vevő rendelkezésére, amint azok az ügylet megkötésekor készletben vannak, illetve az év végéig a pályából visszanyeretnek.

A f. év november hóban rendelkezésre álló készlet, a vételár előzetes lefizetése mellett, legkésőbb f. évi deczember hó végéig; a deczember hóban visszanyerendő sinek pedig legkésőbb 1900. évi január hó végéig feltétlenül átveendők.

A sinek minden kötelezettség nélkül az egyes darabok szelvényére és minőségére adatnak el; a sinek hosszát illetőleg megjegyeztetik: hogy csakis öt méteren felüli és öt méteren aluli hosszszal biró darabokra vállalunk kötelezettséget, miert is oly ajánlatok, melyek határozott hosszakat, vagy szelvényeket kötnek ki, figyelembe nem vétetnek.

Kiköttetik, hogy minden ajánlattevő ajánlatával az a felett hozandó határozatig kötelezettségben marad.

Ajánlat részmennyiségre is tehető. Az ajánlattevő a jelen hirdetésben felsorolt feltételeken kivül magára nézve kötelezőnek ismeri el a magy. kir. államvasutaknak az ócska anyagok eladása iránt 122291/96 sz. a. fennálló általános feltételeit, a melyeket 30 filléres magyar bélyeggel **és aláirásával ellátva ajánlatához csatolni tartozik.** Ezen feltételek 30 fillérért a nyomtatványtártól megszerezhetők. Vidéki megkeresésekre, melyek irásban a nyomtatványtárhoz intézendők, 30 fillér és megfelelő posta bélyeg beküldése ellenében megküldetnek.

Az ajánlatban az átvételi állomás, továbbá az ajánlati ár (számmal és betüvel), végre az idézett feltételek elfogadása világosan kiteendő.

Felhivatnak tehát a pályázni szándékozók, hogy kellően lepecsételt s egy 1 koronás magy. kir. bélyeggel ellátott ajánlataikat ezen külfelirattal: „**Ajánlat ócska sinek megvételére 121097/99 számhoz**" folyó évi **szeptember hó 13-ikának déli 12 óráig** anyag és leltár beszerzési szakosztályunknál (Andrássy-ut 73. sz. II. em.) benyujtani szíveskedjenek.

Bánatpénzképen az ajánlott egységár szerint kiszámitott érték összeg 5%-a **az ajánlat benyujtását** megelőző napak déli 12 óráig főpénztárunknál készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban leteendő.

Bánatpénz nélküli, elégtelen bánatpénzzel, a határidőn tul beérkező ajánlatok, ugyszintén olyanok is, melyek az előirt feltételek nélkül érkeznek és pótajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Más ügyeletek biztositására letétünkben levő biztositékok ezen ajánlathoz nem fogadtatnak el bánatpénzül.

Egyébként a magy. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott árra, szabadon választhasson, hogy az ajánlott mennyiségből az egyes ajánlóknak tetszés szerinti részmennyiségeket is engedhessen át s végre, hogy a czél elérésére bármely más intézkedést is tehessen.

Ha ajánló a kiirt egész mennyiségre, vagy annak bizonyos meghatározott részére kiván ajánlatot tenni, ezt ajánlatában határozottan kifejezni tartozik.

Budapest, 1899 augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Valódi párisi gyártmány, jótállás mellett, orvosi tekintélyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártalmatlan.

Gummi és halhólyag tuczatonként ... 1.—6.—
Canottes americains (rövid) ... 2.—5.—
Párisi női szivacs ... 2.—6.—
Irrigator ... 1.80—5.—
Eredeti pessarium oclusivum (Peliporus) Menzinga tanár szerinti vezetővel ... 1.80—2.50
Szab. havibaj elleni kötelék „**Diana öv**" ... 2.50—5.— minden hölgynek nélkülözhetlen!
Gyüjtemény uraknak ... 3.— 10.—
10 frtnyi megrendelésnél 10—15% arkedvezmény. Megrendelések pontosan és discreten eszközöltetnek. 35626

KELETI J. csász. és királyi szab. kötszergyártó. **Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.**
Külön bejárat az udvarból. Árjegyzék ingyen zárt boritékban.

Magy. kir. államvasutak üzletvezetőség Szegeden.

22414/II. 899. szám 1385

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak szegedi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet az északi felvételi épület mintegy 1970 négyszögméter területü előterének keramit téglával való burkolásának munkáira.

A vonatkozó terv, munka leirás, szerződési tervezet, pályázati feltételek és ajánlati minta Szegeden az üzletvezetőség pályafenntartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az ajánlatok **legkésőbb 1899 évi szeptember 7-én déli 12 óráig** nyujtandók be az üzletvezetőség titkárságánál.

Az ajánlatok 50 kros, az ajánlat mellékletei ivenként 15 kros bélyeggel ellátva lepecsételve következő felhivással nyujtandók be:

„Ajánlat az északi felvételi épület előterének keramit burkolatára."

Az ajánlat benyujtását megelőző napon vagyis 1899 évi szeptember hó 6-án déli 12 óráig 700 forint azaz: hétszáz forint o. é. bánatpénz teendő le a szegedi üzletvezetőség gyüjtő pénztáránál, akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban. A bánatpénzről szóló letéti jegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapirok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számittatnak, de névértéken felül számitásba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Az alkalmazandó keramit téglákból a versenytárgyalási határidő letelte előtt 2 darab minta tégla küldendő be az üzletvezetőség pályafentartási osztályához.

Szegeden, 1899 évi augusztus hó 18-án.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

ADRIA

magyar kir. tengerhajózási r.-t. vezérügynöksége: Hoffmann S. és V.

1899. szeptember havában következő gőzösök indulnak:

Honnan	Hová	Gőzös neve	1899. szept.
Fiume	London	Narva	1—10
„	Liverpool	Saragossa (C. L.)	1—10
„	Hamburg	Pergamon	5—15
„	Hull, Newcastle O/T	Kolpino	5—15
„	Liverpool	Egyptian	5—15
„	Rouen*)	Zichy	10—20
„	Rotterdam, Anvers	Deák	10—20
„	Gibraltar[1]) London	Zrinyi	10—20
„	Liverpool	Alsatian	15—25
	Tanger[1]) Pernambuco, Bahia Rio de Janeiro, Santos*)	Baross	23
„	Barcelona, Valencia*)	Szent László	25
„	Algir[1]), Glasgow*)	Mátyás király	20—30
„	Hull, Newcastle O/T	Draco	20—30
„	Bordeaux*	Rákóczy	20—30
„	Liverpool	Tyria (C. L.)	20—30
„	London	Sultana	20—30
„	Rotterdam, Anvers	Petőfi	25/IX. 5/X.
Hull, Newcastle O/T	Triest—Fiume	Finland	1—10
Rouen	„ „	Petőfi	1—10
Liverpool	„ „	Algerian	5—15
Bordeaux	„ „	Stefánia	5—15
London	„ „	Austria	5—15
Liverpool	Fiume—Triest	Veria (C. L.)	10—20
Rio de Janeiro, Santos	Triest—Fiume	Báthori	10—20
Antwerpen	„ „	Szent István	10—20
Liverpool	„ „	Athenian	15—25
London	„ „	Matlekovits	15—25
Rotterdam	„ „	Jókai	20—20
Liverpool	Fiume—Triest	Cypria	20—30
Hull, Newcastle O/T.	Trieszt—Fiume	Volturno	20—30
Glasgow	„ „	Széchenyi	20—30

Középtengeri szolgálat.

Fiume—Malta—Sziczilia—Marseille-i vonal: Adria 7-én, Tisza 14-én, Szapáry 21-én, Árpád 28-án, indul **Fiuméből,** Szapáry 3-án, Árpád 10-én, Andrássy 17-én, Adria 24-én indul **Marseilleből.**

Tyrrheniai vonal. „Buda" első osztályu gyorsgőzös **minden szerdán délben Marseilleből Genuába** indul, még pedig 1899 szeptember 6., 13., 20. és 27-én; **minden csütörtökön** este 8 órakor **Genuából Nápolyba és minden szombaton** d. u. 4 órakor, még pedig f. évi szeptember 2., 9., 16., 23. és 30-án, **Nápolyból** direct **Marseillebe.**

A *)-gal jelölt viszonylatokban a gőzös Triesztet is érinti.

[1]) Ha a gőzös indulása előtt 8 nappal Gibraltar, Algir v. Tanger kikötőbe elegendő áru be nem jelentetett, az igazgatóság fentartja magának a jogot, e kikötőket nem érinteni.

A MAGYAR NÉP MULTJA ÉS JELENE

ELSŐ KÖTET.

A SZOLGASÁGTÓL A SZABADSÁGIG.

Irta BENEDEK ELEK.

31 részben szinnyomatu mümelléklettel és 207 szövegképpel.

Ára pompás diszkötésben 8 forint.

Megrendelhető

az EGYETÉRTÉS kiadóhivatalában.

Budapest, Nagy Sándor könyvnyomdájából IV., Papnövelde-utcza 8. szám.